

קונטרס

ולאשר

אמר

על

חג השבועות

בעזהש"ת

קונטרס

ולאשר אמר

על חג השבועות

מאת כ"ק הרב הגאון הקדוש המפורסם חסידא ופרישא
הרביץ תורה ויראה בישראל
בקש"ת מרן אשר אנשיל כ"ץ זצוקלה"ה הי"ד
אב"ד ור"מ דקעד"י סערדאהעלי יצ"ו

יצא לאור לראשונה עם הוספות והערות ע"י בנו
כ"ק הגה"צ המפורסם רבי יהושע כ"ץ זצוק"ל
אבד"ק סאמבאטהעלי
בעל מחבר ספר ויאמר יהושע

וכעת יוצא לאור מחדש על ידי
מכון מעדני מלך וויען
חודש סיון תשע"ו לפ"ק

יוצא לאור על ידי

מכון מעדני מלך וויצען

185 Wilson Street
Brooklyn, NY 11211
718.388.1751 #117

דפוס המעתיק

170 Ross St. Brooklyn NY 11211
718.782.1391

לזכר עולם יהיה צדיק

יחקק בספר נשמתו המהורה של כ"ק הגאון הצדיק המפורסם,
משיירי כנסת הגדולה, חסידא ופרישא, נהורא נפישא,
החסיד שבכהונה, פאר הדור והדרו

בקש"ת רבי יהושע כ"ץ זצוקללה"ה

אב"ד ור"מ דק"ק סאמבאטא העלי יצ"ו

בעל מחבר ספר ויאמר יהושע

אשר הקדיש הרבה משנותיו ועיתותיו לעריכת
כת"י אביו הגדול זצוק"ל, ויגע ועמל
להרפסם ולהפיצם על פני תבל

נסתלק לשמי מרומים ערב חג השבועות שנת תשמ"ה לפ"ק

ויעמוד לזכרון לפני ה' תמיד

נשמת זוגתו הרבנית הצדקנית המפורסמת, חכמת נשים בנתה ביתה

הרבנית חנה ע"ה

בת הגה"ק רבי חיים יהודה סג"ל דייטש זצוקללה"ה

דומ"ץ דק"ק מאקאווע יצ"ו - בעל מחבר ספר אהבת חיים
וספר באר יהודה (על החרדים) ועוד

אשר זכתה להיות לו לעזר ולסעד בכל מפעליו בקודש שיוכל
לישב על התורה והעבודה ולהרביץ תורה ויראה בישראל

נפטרה ביום ערב חנוכה שנת תש"נ לפ"ק

תהא נשמתם צרורה בצרור החיים

בעזה"ת

קונטרס

ולאשר אמר

על חג השבועות

מאת כ"ק הרב הגאון הצדיק המפורסם חסידא ופרישא
הרביץ תורה ויראה בישראל. בקש"ת
מרן אשר אנשיל כ"ץ זצללה"ה הי"ד
שהי' אב"ד ור"מ דקעד"י ד. סערדאהעלי יצ"ו
ומלפנים אב"ד דק"ק גיר מעדיעש יע"א

ובראש הספר חד"ת

מאת כ"ק הרב הגה"ק נ"י עה"י פה"ח רבן של ישראל
מרן מהר"ד מבעלזא זצוקל"ה, זי"ע ועכי"א

יצא לאור ע"י בן המחבר

בהשתדלות התאחדות תלמידי סערדאהעלי
ברוקלין, נ. י. יצ"ו

שנת עו"ל תור"ה לפ"ק

הקדמה להוצאה ראשונה

י'שמחו ה'תלמידים ו'יגילו ה'ידידים בראותם הגלות נגלות חידושי תורה של רבם ב"ק אאמו"ר הגה"צ הקדוש וצלח"ה הי"ד על יום טוב של שבועות, והדברים יקרים ומאירים כנתינתן מסיני, ועוד אנו זוכרים עבודתו הקדושה והרכבתו תורה ויראה מהורה בין אלפי תלמידיו במסירות נפש כל ימיו, וביום מתן תורתנו היה נרגש בין התלמידים התרוממות הנפש עד להפליא, ופניו הק' של אאמו"ר זי"ע היו מאירים כספירים, וחוזן ממה שאמר חידושי תורה ופלפול בין התלמידים, היה דרכו בקודש לומר דרשה בבית הכנסת בחתעוררות גדול ובכביות עד שנמס כל לב. ועתה שבעונותינו הרבים נשבה ארון אלוקים, ובחדש שנתנה התורה עלתה לה למרום, ביום כ"ו סיון, ביום שריפת התנא ר' חנינא בן תרדיון וספר תורה עמו. עכ"פ תהיה זאת לנו למשיבת נפש להשתשע בדברי תורה שלו המתוקים מדבש ונופת צופים, הנאמרים ביום הנעלה הזה של שבועות.

והנה כידוע, נאבד המון חידושי בהלכה ואגדה, ורק מעט מזעיר, נשאר קצת שו"ת, ועוד חידושי אגדה אשר רשמו לעצמם התלמידים מפי השמועה, ומעט מזעיר מה שהעתיקו מעצמם כתב יד קדשו. וממילא מובן שלא נכתבו כראוי, והיה לי עבודה גדולה להעתיק ולסדר אותם, וב"ה שהוצאתי לאור קונטרס הקטן הזה רק כדי למלאות רצון התלמידים המשתוקקים לדברי רבם ז"ל. וה' יעזרני לגמור עבודתי להוציא לאור בדפוס כל חידושי שנשארו אתנו כדי לעשות נחת רוח לנפשו המהורה בגן עדן, והמון התלמידים ישתעשו בשיעשועין דאורייתא של רבם הקדוש ז"ל.

והנה בשולי היריעה כתבתי קצת הערות וקצת חידושי תורה מאתי הדל הנוגע לדברי אאמו"ר הגאון ז"ל, ותמכתי יתדותי על חיבה יתירה שהיה לו עלי, והגאון מהר"ם מפאדווא ז"ל, התנצל את עצמו שהכניס תשובותיו תוך תשובות הגאון מהר"ם מינץ ז"ל, כי לא יקפיד עלי כי בכל, אדם מתקנא חוזן מבנו ותלמידו. ועיין הקדמת תשו' נודע ביהודה מהדו"ת מה שהתנצל בענין זה בנו ז"ל.

ואני הנני בנו ותלמידו של אבי ז"ל, ותורתו הוא תורת, ויהי רצון שימליץ טוב בגן עדן בעבורי ובעבור ב"ב שיחי, ובעבור כל תלמידיו וידידיו שי', ונוכה ללמוד תורה"ק ולעבוד את ד' מתוך נחת והרחבת הדעת, ויתקדש שם שמים על ידינו, ונוכה לגאולתן של ישראל בכיאת משיח צדקנו בב"א.

יושע ב"ץ

מלפנים אב"ד סאמבאטהעלי

דדומ"ץ קה"י מאקאווא

וכעת רב דקהל

בית אשר דסערדאהעלי

ברוקלין נ.י. יצ"ו

על הטוב יזכר

ידידנו היקר הרבני הנגיד

מוה"ר אברהם חיים שטערן הי"ו

אשר לקח על שכמו הוצאת הקונטרס הזה
לזכות את הרבים ולהגדיל תורה ולהאדירה

לע"נ אביו

הרה"ח מו"ה יעקב בן אברהם חיים ע"ה
נפ' כ"ה אייר תשס"א לפ"ק

זכות הפצת התורה יעמוד לו ולזרעו אחריו
להתברך בברכה המשולשת בתורה אורך ימים
בימינה ובשמאלה עושר וכבוד, ויזכה לראות
רב תענוג ונחת דקדושה מכל יוצ"ח מתוך
שמחה וחדוה עד עולם, אמן.

ולאשר אמר על חג השבועות

מה שזכיתי לשמוע מפה

ב"ק אדמו"ר הגה"ק צי"ע [מהרי"ד] מבעלזא (שליט"א) זי"ע
כשזכיתי להיות בצל קדושתו בחג השבועות שנת תרס"ד לפ"ק

הס הפרי אשר גדל צאילן התורה,
תכלית האילן הוא להוציא פירות,
ואילן סרק אין לו תכלית הואיל
שאינו נושא פירות. והנה ענין
תורה לשמה מצוואר צתיקונים דהוא
לשם ה', וציאר שם דהעולם הזה
נברא צאות ה' ולכך יש לצאת הזה
ג' חומות שהוא רמו לגדרי תורה,
ואין לצאת מגדריהם במקום שהוא
פתוח, ואם יאל אז צריך לחזור
צפתח העליון.

אמנם י"ל צציאור יותר דהנה
צורת אות ה', הוא כעין
[אותיות] ד' י', או ד' ו', ואות י'
הוא מורה על המחשבה, כדמצינו
צרש"י (שמות טו, א) אז ישיר, עלה
בלבו שישיר שירה, וכן וצית יעשה

א. בתפוח בעצי היער בן
דודי בין הבנים
(שיר השירים ב, ג). אמרו חז"ל (שבת
פסח.) למה נמשלו ישראל לתפוח,
לומר לך מה תפוח זה פריו קודם
לעליו אף ישראל הקדימו נעשה
לנשמע, עכ"ל. והקשו בתוספות
שם (ד"ה פרי) דמשמעות הכתוב הוא,
דהקצ"ה נמשל לתפוח ולא ישראל,
דכתיב 'בן דודי צין הצנים'. וי"ל
דהנה אמרו חז"ל (צרכות יז.) תכלית
חכמה, תשובה ומעשים טובים וכו',
ומכריז ר' ינאי חבל על דלית ליה
דרתא, ותרעה לדרתא עביד (שבת לא:
יומא עב:) [שהתורה אינה אלא שער
ליכנס בה ליראת שמים, לכך צריך
שתקדים לו יראת שמים] (רש"י יומא
סא). נמצא דיראת שמים ותשובה

וזה, מה תפוח פריו קודם לעליו,
דהיינו התכלית, כך ישראל
הקדימו התכלית שהקדימו נעשה
לנשמע, ואם לומדים על צחי'
הנ"ל, אז 'דודי', צחי' דודי' הנ"ל
'צין הצנים', והצן. עד כאן דבריו
הקדושים.

ב. במדרש (ילקוט צמדבר תרפד)
בשעה שקבלו
ישראל את התורה, נתקנאו
אומות העולם בהן, מה ראו
להתקרב יותר מן האומות, סתם
פיהן הקב"ה, אמר להן הביאו לי
ספר יוחסין שלכם, שנאמר (תהלים
105, ז) הבו לה' משפחות עמים,
בשם שבני מביאין שנאמר (צמדבר
א, יח) ויתילדו על משפחותם וגו',
עכ"ל. והוא פלא דמה ענין קבלת
התורה אלל ספרי יחוס. ואפשר
לומר צהקדם לפרש הפסוק (ויקרא
כג, טו) וספרתם לכם ממחרת השבת
וכו' שזע שזכות תמימות תהיינה
וגו'. והפשט הוא שיספרו שזעה
שבועות, ולמה אמר 'שזכות' ולא
אמר 'שבועות'. וי"ל דהנה דורשי
רשימות (ראה סידורו של שבת שורש א)
אומרים 'שבת' ר"ת ש'בת צ'ו

(מלכים א' ז, ח) עלה בלבו שיעשה,
וכיו"צ צהרצה מקומות. ואות ו'
מורה על דזיקות וחיבור דבכל
המקומות ו' מוסיף על ענין ראשון,
והוא מחבר תיבה שלפניה עם
התיבה שלאחריה. ואות ד' הוא
עניה ודלה דלית ליה מגרמיה כלום.
ולוה מרמוז אות ה' דלריך ללמוד
צצחי' אות יו"ד שהוא צמחשבות
טהורות, וכן צלורת אות ו' שהוא
דזיקות והתחברות, ואם אינו
לומד על צחי' זו אז הוא צצחי'
דל"ת דלית ליה כלום ואין עני
אלא צדיעה (מדרים מא.). ונתצאר
היטב ענין לימוד התורה לשם
ה'. והנה איתא צצבות (פ"ג מ"ט)
כל שיראת חטאו קודמת לחכמתו,
חכמתו מתקיימת וכו', וצאר
הרע"צ שמקדים צמחשבתו יראת
חטאו, וכן רריך להקדים בכל לימוד
תורה מקודם העיקר, יראת שמים
ותשובה. וזה הענין שהקדימו ישראל
נעשה לנשמע, דנעשה הוא המצוות
ומעשים טובים, ונשמע הוא לשון
הבנה ולימוד. נמצא דהקדימו הפרי
דהיינו התכלית, ואם לומדים על
צחי' הזה, לומדים לשמה לשם ה'
צצחי' ד' ו' ד' י', אשר הוא מרומז
בתיבת 'דודי'.

ת'שוב. והענין כן הוא להנה שבת
הוא מעין עולם הצא (צרכות 10), ויש
לאדם צו נשמה יתירה (צ"ה טו.),
והנה כשצא יום השבת היה כריך
לטעום מתיקות גדול והתלהבות
עצום לעבודתו ית"ש, אבל אם
האדם רואה שאינו מרגיש כלום
מטעם מתיקות השבת, אז תיכף
ומיד רואה שנפשו לא מנווהרה,
והוא רחוק מאור פני ה', ומיד
צא לו שפלות והכנעה גדולה, וצד
אל ד' בכל לבו, ונמצא דמן השבת
צא לאדם שפלות והכנעה וענוה,
ועיד"ו צא לידי תשובה כראוי, על
כן 'שבת' ר"ת ש'בת צ'ו ת'שוב,
כאמור והבן"א.

והנה ימי הספירה הם הכנה
לקבלת התורה כידוע,
דהיינו שזונו יורנו שנספר ספירת
העומר, וכל יום מימי הספירה
נתקן מדה אחרת, ואח"כ ציוס הני'
שכבר תקננו כל המדות נגיע לשער
החמישים, והוא ש'נדע אשר לא
נדע' (בחינות עולם יג, לג) כ, היינו שנדע
שכל מה שעשינו עד עכשיו היו
הכל כלום ואפס ואין נגד גדולת
הבורא ית"ש, ונגד חובותינו אללו
ית"ש, ואז אפשר לקבל התורה"ק
ע"י הכנעה הזאת, כי התורה"ק
אינו נקנה רק בענוה ושפלות רוחו
כדרשו חז"ל (תענית 1). נמשלה דברי
תורה למים וכו' שאין דברי תורה

(א) עיין ספה"ק דברי אמת ממרן הק' מליובלין זי"ע פר' מטות (ד"ה במדרש) שכתב:
"שמעתי מהרב המגיד שיחי' ששבת הוא שורש התשובה, לשון שבת שוב", עכ"ל.
ושם כתוב עוד דע"י שמירת שבת אנו משיגים המ"ה דהיא מדת הענוה וכו' עיי"ש.
ובספה"ק אהבת שלום פר' כי תשא (ד"ה א"י וביום השביעי) כתב לפרש דברי
חז"ל (ביצה טז) כיון ששבת וי אבדה נפש, וידוע הקושיא של מרן הבעש"ט הק'
זי"ע המובא בזכרון זאת בהשמטות (לפר' כי תשא), דלמה אנו אומרים זה בתחילת
השבת הלא זה הוא רק במוצאי שבת, דהכונה שאם האדם מקדש ימי השבוע בסור
מרע ועשה טוב במחשבה דיבור ומעשה, אז כשמגיע השב"ק הוא מרגיש גודל
הפגם שפגם בששת ימי החול, וזה כיון ששבת וי אבדה נפש, נרגש הוי של הנפש
(וגם מרגישים שאבד את הנפש במעשיו של ימי החול) עיי"ש. וזה מתאים לדברי
אאמור"ר זצ"ל.

(ב) [ענין זה דשער החמישים היינו שנדע אשר לא נדע, עיין בסה"ק דברי יחזקאל
לפורים ד"ה חייב איניש, ובספר פרי העין פ' שמות בשם הרה"ק רבי צבי הירש
מזידיטשוב זי"ע].

אזינו ע"ה מנינו שאמר קטנתי
מכל החסדים וגו' (שם לב, יא), והם
השרישו מדה זו לזניהם אחריהם,
שגם הם יוכלו להשלים ענמם צמדה
זאת ויוכלו לקבל התורה שמתקיימת
רק בענוים ושפלים. משא"כ הגוים
הם בטבע גזבי לב, כדדרשו חז"ל
בחולין (פט.) על כן אי אפשר להם
לקבל התורה.

וזו פירוש המדרש סתם הקצ"ה
פיהם ואמר להם, הציאו לי
ספרי יחוסים כדרך שבני מציאים,
ר"ל שהם מתייחסים אחר אצרהם
אציהם ויוכלו להגיע למדת ענוה,
ושפיר יוכלו לקבל התורה, משא"כ
אתם, וא"ש.

מתקיימין אלא צמי שדעתו שפלה
עיי"ש. וכבר כתבו הספרים הק'
(עין דגל פוחנה אפרים פר' בראשית ד"ה
עו"ל בראשית ברא הא'; וכן הישר והטוב
לשמיני עזרת; ובשאר ספרים) דחכמ"ה הם
אותיות כח מ"ה, שע"י צמי' מ"ה,
ענוה ושפלות רוח זוכים לחכמה.
על כן אמרה תורה בלשון 'שבתות'
שרצונו ית"ש היה שצמי הספירה
נגיע למדרגת השבת שהוא שפלות
רוח והכנעה וענוה כנ"ל שזאת צריך
להכנת קבלת התורה כנ"ל, וא"ש
והבין.

והנה מדת ענוה הוא מושרש בנו
מאבותינו הקדושים, האחד
היה אצרהם אזינו שאמר ואנוכי
עפר ועפר (בראשית ית, כו) והיה
שלם צמדת הענוה, וכן אצל יעקב

ג) ויש להוסיף על דברי קדשו, דעל כן נאמר שבתות 'תמימות' תהיינה, דהכונה,
תמימות בענוה, כי האי מאן דיהיר בעל מום הוא (מגילה כט.). ובעבודה זרה
ו.י) פירש"י 'תמים' בדרכיו, עניו ושפל רוח. על כן נהיה במדרגת השבת ותמימות
בענוה והבין.

ואולי יש לפרש בזה גם דברי המדרש רבה פר' אמור (כה-ג) תני ר' חייא שבע
שבתות תמימות, אימתי הן תמימות בזמן שישראל עושיין רצונו של מקום עכ"ל,
והוא פלא. אך הכונה שרצון הקב"ה שנהיה בענוה ושפלות רוח, ומטעם זה רצה
ה' בנו, כדרש חז"ל בחולין (פט.) חושקני בכס, שאפילו בשעה שאני משפיע לכם
גדולה אתם ממעטין עצמכם וכו' עיי"ש, וכ"כ בתהלים קמ"ט (פסוק ד) כי רוצה ה'
בעמו יפאר 'ענוים' בישועה, ומובן דברי המדרש אימתי הן 'תמימות', בזמן שישראל
עושיין 'רצונו' של מקום והבין.

ג. יראת ה' מהורה עומדת לעד, משפטי ה' אמת צדקו יחדיו (תהלים יט, י). יש לפרש דהנה המג"א סי' תנ"ד (ד"ה קשה ל') הקשה כיון דלכו"ע נתנה התורה ציוס נ"א לספירה (ראה שנת פ"ו:פ"ו), למה קבע השי"ת חג השבועות לדורות ציוס נ' לספירה, וכתב הבאר היטב שם (סק"ה) צ"ס המהרש"א בעבודה זרה (ג. ד"ה יוס השי"י) לתוך, דהנה מקודם לא היו בני ישראל ראויים לחכמת התורה

עד שיטהרו ויקדשו את עצמם מכל טומאת מזרים שינלו משם כמ"ס (אבות פ"ג מ"ט) כל שיראת חטאו קודמת לחכמתו, חכמתו מתקיימת, ועל כן היה הטהרה במספר שבועה שבועות, ולפי שביוס נ' נגמר הטהרה שזכינו על ידה לקבל התורה ציוס נ"א, על כן קבע השי"ת יוס נ' לחג השבועות, כי יראת חטא קודם לחכמה במעלה ובזמן, כמו שכתוב (תהלים קי"א, י) ראשית חכמה יראת ה' ועיקר הוא היראה עיי"ש.

ד) ועיין מה שכתב מו"ז הגאון משאמ"ו"א ז"ל בדברי המהרש"א הזה, דברים נעימים בספרו שו"ת ד"חם ש"מה חלק או"ח סי' צח אות ד. [וזה לשונו שם: "...ועל פי זה מפרש הבאר היטב דברי רב יוסף בפסחים ס"ח ע"ב דאיתא שם, רב יוסף ביומא דעצרתא אמר עבדי לי עגלא תילתא, אמר אי לאו האי יומא דקגרים כמה יוסף איכא בשוקא. ויש לדקדק, חדא, מה האי לישנא דקאמר 'אי לאו האי יומא דקא גרים' דמשמע דיומא קא גרים, 'אי לאו מתן תורה' הוי ליה למימר, ועוד, מאחר שהיה רב יוסף עניו כדאיתא בסוף סוטה (מט:), איך התפאר כאן דמחמת נתינת התורה הוא עדיף משאר אינשי, אין זה מגדר ענוה. ולפי דברי המהרש"א אתי שפיר, דכך אמר רב יוסף, 'אי לאו האי יומא', רצונו לומר אי לא היה יומא דעצרת בהאי יומא, אלא ביום נ"א לספירה, לא היה מוכח דיראת חטא קודם במעלה לחכמה ובזמן, לא היה מעלה שלי [שאני ירא חטא] כלום, וכמה יוסף איכא בשוקא, אבל השתא דיומא דעצרתא הוא ביום נו"ן, ונתינת התורה ביום נ"א, מוכח דיראת חטא קודם לחכמה, כל כן אני חשוב מצד שאני ירא חטא ע"כ דברי הבאה"ט.

אמנם לע"ד אכתי לא פלטינן בזה מדוחק, דאכתי לא נתיישב היטב, דאיך יאמר רב יוסף על עצמו שהוא ירא חטא, וגם זה אינו מדרכי הענוה. אבל נלע"ד לקיים דברי הבאה"ט בדרך אחר קצת. דמצינו הרבה פעמים בדברי חז"ל שהחסידים הראשונים, עם שהיו גדולים מאוד בתורה לא רצו לקבל עליהם שום התמנות ונשיאות, כי מגודל חסידותם ויראתם וענותותם ברחו מן הגדולה, ונדמה להם שאינם ראויים וכדאים לגדולה ונשיאות זה, או שיראו פן לא יצאו ידי חובת שמים להוכיח במישור ענוי ארץ, ולהכות רשע בשבט פיו, ויהיה אשמת העם בראשם, וכן שמענו באזנינו

הה"ד (תהלים סח, יט) עליית למרוס
 שצית שצי [לקחת מתנות בחדס],
 יכול מפני ששצה אותה נטלה חנס,
 תלמוד לומר לקחת מתנות בחדס,
 בלקיחה נתן לו, יכול יהא חייב ליתן
 לו דמים, ת"ל מתנות, במתנה נתנה
 לו, עכ"ל. ונריך ביאור, איך ידק
 לקיחה בדבר שניתן בחנס.

וייש לפרש, דהנה הרגישו

המפורשים (אלשיך, ואור החיים

הק') בפסוק הנ"ל דפתח צסס
 'אלוקים' ומסיים 'ויקרא אליו ה',

ובזה יש לפרש הפסוק שלפנינו,
 דצחמת משפטי ה' נראים
 כסותרים זה את זה, צמה שאנו
 רואים דהתורה לא נתנה רק ציוס
 נ"א לספירה, ואנו חוגגים ציוס
 נ' לספירה. אכן משום 'יראת ה'
 טהורה עומדת לעד', לכן 'משפטי
 ה' אמת נדקו יחדיו' צלי שוס
 סתירה, והצן.

ד. ומשה עלה אל האלוקים (שמות
 יט, א). במדרש רבה (כח"א)

על כמה גדולים וקדושים כאשר רצו לקבל אותם בעיר גדולה לרב אב"ד, השיבו
 לילך אצלם לשמש בבית הכנסת, אבל לא לרב כידוע.

והנה רב יוסף מלך אחר רבה כדאיתא בסוף מס' הוריות (יד). עיי"ש, והוא שררות
 ונשיאות גדול להיות ראש ונשיא בישראל, ועל כן אמר רב יוסף בענותותו הגדול,
 מה שאני נבחרתי לראש ישראל, אינו מפאת מעלתי לפי שאני התלמיד חכם והירא
 שמים היותר גדול בישראל, אך נהפך הוא כי אני הקטן ודל בישראל, רק מפאת
 שכל התלמידי חכמים שבדור אשר גדולים הרבה יותר ממני, מגודל היראת שמים
 והיראת חטא שבהם ברחו ולא רצו לקחת משרת הגדולה עליהם. על כן נבחרתי
 אני, כי אנכי רצייתי ובחרתי הגדולה מחמת מיעוט היראת שמים שבקרבי. ואמנם אי
 היה חכמה קודמת במעלה מיראת חטא, והיראת חטא אינו עיקר כ"כ כמעלת חכמת
 התורה, אז לא היו מונעים התלמידי חכמים הגדולים לקבל עליהם משרת הנשיאות,
 לאשר שהם יודעים בעצמם שהמה ת"ח גדולים מאוד. אך מחמת שיראת חטא קודם
 במעלה לחכמת התורה והוא העיקר, לכן חזרו אחר, ולא רצו להיות ראש ומנהיג
 מפאת יראתם הגדולה.

וזהו שאמר רב יוסף 'אי לאו האי יומא דקגרים' שחזינן מזה דיראת חטא קודם
 לחכמה, אז 'כמה יוסף איכא בשוקא', אך מפני האי יומא שהראה לנו השי"ת שיראת
 חטא קדמה במעלה, לכן לא רצו הת"ח האמתיים לקבל עליהם להיות נשיא ומלך
 בישראל, מפאת יראת חטא שבהם, לכן נבחרתי אני הקטן שבהם, כי אין בי יראת
 שמים כ"כ, על כן לא מן ברחתי מן הגדולה והכבוד, ואם כן אדרבה בזה הראה רב
 יוסף ענותותו הגדול והבין".

שם הרחמים. ויראה בכל זה עפ"י מה שאמרו חז"ל (מגילה ו:) יגעתי ומנאתי תאמין, לא יגעתי ומנאתי אל תאמין, וכריך ביאור, דאם מייגע את עצמו לא שייך לשון 'מנאיה' כלל, כי על ידי יגיעה זכה זה. וי"ל על דרך שאמרו רז"ל (יומא ל:) הבא ליטרה מסייעין אותה, ואמרו שם עוד (ל:) אדם מקדש עצמו מעט, מקדשין אותה הרבה, וכן אמרו חז"ל (שה"ש רבה ה"ג; וזה"ק ח"ג עה.) פתחו לי פתח כחודה של מחט, ואני פותח לכם כפתחו של אולם, נמנא דאדם צריך לעשות את שלו, ולייגע את עצמו כפי מה שאפשר לו, ואז שוב הקצ"ה מאיר עיניו ולבו, ומשיגו עוד הרבה יותר מכפי אשר פעל והכין מעצמו". נמנא דאחרי היגיעה הוא משיג השגה יתירה, באופן שנקרא 'מנאיה', דהיינו שבא לו בלא יגיעה. אבל כל זה הוא רק אם הוא עושה את שלו, אבל אם בעצמו אינו עושה כלום, אז אין לו לקוות על תשועת ה' (עיין מסילת ישרים סוף"ב). וזה, לא יגעתי ומנאתי אל תאמין, אבל אם מקודם יגעתי, ושוב

השגתי הרבה אף בדרך 'מנאיה', וזה 'ומנאתי' תוכל להאמין והבן.

ובזה יש לפרש הפסוק, 'ומשה עלה אל האלוקים', שהוא הכין את לבו, והיה ראוי לקבלת הקדושה על פי שורת הדין, אמנם 'ויקרא אליו ה' מן ההר', דהיינו על כי יגע את עצמו, ועבד עבודתו בקדושה, זכה עוד יותר מאשר מגיע לחלקו לפי שורת היגיעה, וזכה אל ויקרא אליו ה' "מדת הרחמים, לפני משורת הדין.

ומעתה על בחינה זו שפיר יודק לומר שקיבל התורה בלקיחה ומתנה, בלקיחה שהיה צריך ליגיעה, וגם במתנה שקיבל הרבה יותר מאשר יגע ועבד בעצמו כנ"ל. ומעתה אחי שפיר המשך דברי המדרש המתאים לפסוק הנ"ל, ה"ד עלית למרום, לקחת מתנות, דהיו על צ' בחינות, בחי' הלקיחה היה על ידי יגיעתו, ובחי' מתנה הוא על השפעת קדושה במדה גדולה יותר מכפי ההכנה, והבן.

ה) ועיין א"ש"ך הק' פרשת מצורע ד"ה וכבס, כי אחד מעשר הוא מה שהאדם עושה בבראו ליטרה, וט' חלקים עושה הוא ית"ש עיי"ש.

ה. ויוצא משה את העם לקראת האלוקים מן המחנה, וייתצבו בתחתית ההר (שם פסוק יז). ודרשו רז"ל בשבת (פ.ת.) מלמד שכפה עליהם את ההר כגיגית. והקשו בתום' שם (ד"ה כפה) הלא צרונם אמרו נעשה ונשמע, ולמה היה צריך כפיה. וי"ל על פי המדרש (פרקי דר"א פרק מא) דישראל ציוס מתן תורה היו ישנים על היום, ולא היו זריזים להשכים לעמוד על משמרתם, ולעמוד על מעמדם, ומשה הקינם והוליאם להר, והשי"ת כבר נגלה שם, והקדים על ידם, ודרשו כן מדכתיב 'ויוצא משה את העם לקראת אלוקים', עיי"ש.

והגה הוא דבר פלא, דור דעה כמותם שהכינו את עצמם בכל הימים בקדושה יתירה, ופסקה זוהמתן מחמת גודל דביקות והשתוקקות לחזות צנועם ה', ואיך נרדמו כ"כ יותר מזמן הראוי (עד שאנו צריכים לתקן זאת במה שאנו ערים כליל שבעות, כמו שכתב המג"א צסי' תצ"ד (ד"ה איתא)), וכפי הראות כולם נרדמו, דאם החשובים היו ערים, היו הם המקינים את

הנשארם, ולא היה מהצורך שמשה יקינם, ופלא שהיה כן.

ואולי י"ל, דבאמת אח"כ כשראו מה עלתה להם, נפלו מאוד בדעתם, כמתחילה כשהרגישו הארת קדושה, אמרו שפיר נעשה ונשמע, כי זה היה כל חיותם ותענוגם אז, אבל שוב כשראו דבשר ודם גוש עפר אי אפשר לו להאמין בעצמו, כי אפשר שאף שהוא צדיק כעת, עכ"ז צרוע הבח הוא יכול ליפול לגמרי ממדריגתו, לכן אח"כ יראו בנפשם לקבל התורה, שאולי יהיה להם לנסיון גדול לקיים המצוות, כי כן נוכחו לדעת, שראו בגודל נפילתם בענין הג"ל, לכן הוצרכו לכפיית ההר להכריחם בקבלת התורה בכל אופן. וזה המשם הפסוק, 'ויוצא משה את העם לקראת האלוקים', ודרשו מזה שהיו ישנים, והיה מן הצורך להקינם, ולכן 'ויתיצבו בתחתית ההר', הוצרכו לכפיית ההר מטעם הג"ל, והבן.

ואפשר שהשי"ת סיבב זאת על ידם, לעשות פועל דמיוני לדורות הבאים שאף שיהיה בקטנות הדעת מחמת שיעבוד גליות, וטירדות ועול הפרנסה, לא

יהיו ח"ו בני תורין לזטלת התורה, שלא יאמרו כי לא כחצותינו אנו היום, שהם הזדרזו צקדושה יתירה, לכן היה יכולת צידם לקבל ולקיים, לא כן אגחנו שאין אנו יודעים עד מה, ואין אגחנו משיגים טעם וממתיקות העבודה כ"כ, וממילא אין לנו לקיים כמותם. לכן נסצה מאת הקצ"ה ענין הנ"ל קודם מתן תורה שיפלו ממדריגתם, ואפי' הכי הוכרחו לקבלת התורה, והצנן.

ו) ויש להוסיף על דברי קדשו, דמטעם זה נתן הקב"ה את התורה הק' מתוך חושך ענן וערפל, רמז לחשכות הגליות ושיעבוד וצרות, ובמעמד כזה כפה עליהם הר כגיגית, שמוכרחים לקבל התורה"ק ולקיימה אף שיגיע עליהם ימים כאלו, לא יהיו בני חורין ליבטל ממנה.

ובזה יש לפרש הפסוקים בפר' ברכה (לג, ג-ד) והם תכו לרגליך, ופירש"י תכו עצמם לתוך תחתית ההר לרגליך בסיני, ישא מדברותיך, פירש"י נשאו עליהם עול תורתך, ובמדרש ילקוט (רמז תתקנא), ישא מדברותיך, שאמרו כל אשר דיבר ה' נעשה ונשמע (שמות כד, ז). והכוונה, 'הם תכו וכו' שכפה עליהם הר כגיגית, אף כי 'ישא מדברותיך' שאמרו נעשה ונשמע, ולמה היה צריך כפיה. אבל הטעם הוא משום 'תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב', שישאר מורשה לישראל אף בעת שנהיה בגלות, שאז אנו נקראים בשם 'יעקב' כמו שכתב בצרור המור פר' וישלח (מו ע"ב טור ב) דבגולה אנו נקראים בשם 'יעקב', ובגאולה בשם 'ישראל'.

ובזה יש לפרש גם דברי חז"ל בפסחים (סח:): דרב יוסף ביומא דעצרתא אמר, עבדו לי עגלא תילתא, דאי לאו האי יומא דקגרים, כמה יוסף איכא בשוקא, ומקשים הלא זה נראה כגיאות, וגם למה אמר 'אי לאו האי יומא', ולא אמר 'אי לאו מתן תורה'. אך באמת רב יוסף שהיה מובחן בענותנותו הגדולה כדאיתא סוף סוטה (מט:): אמר זאת בשפלות רוחו, שאם לא היה כפיית ההר במתן תורה כדי להורות על הנ"ל, אז כבר היה מוצא תירוצים ליבטל מדברי תורה, כי היה מדוכא ביסורין, שנחלה במחלה גדולה כדאיתא בנדרים (מא:), ושכח עי"ז תלמודו, והיה סגי נהור, והיה מאניני הדעת (פסחים קיג:), אבל יען שהיה כפיית ההר במתן תורה, על כן אין לו שום תירודן, ונשאר חי בצדקו לפני ה', על כן אמר 'אי לאו האי יומא' והבן.

ו. הכל מודים בעצרת דבעינן נמי לכם, מ"ט יום שנתנה בו תורה הוא (פסחים סח:). והרגיש בשל"ה הק' דאדרבה, היא הנותנת למעט צשמחת הגוף ולהרבות שמחה רוחניות צתורה. וי"ל עפ"י מה שכתוב בספרים הקדושים (אוהחה"ק ויקרא טו, א ד"ה או יאמר; ערבי נחל אחרי דרוש א; עבודת ישראל פר' צחקומי ד"ה והמהלכתם), דעבודת ה' צצחי' אהבה יכול להיות עד כלות הנפש ממש, ואם

אדם מגיע למדריגה הנ"ל אז אולם הזה שירדו למטה כדי שיחיו. כריך ללמנאם את עצמו, וליפול קצת והנה ידוע דבכל שנה נתעורר ענין ממדריגה. וכבר היו כמה לדיקים וקדושים שצאמת ילחה נשמתם מגודל קדושתם ומדריגת עצדתם, ועל כן לריכים ללמנאם על ידי עניני מתן תורה צעת צא זמן מתן תורה בחג השבועות, כי אדם המקדש עצמו זוכה לשמוע קולות וצרכים כמו שהיה צמתן תורה ממשה,

(ז) עיין באור החיים הק' (ויקרא טז, א) דזה גרם מיתת נדב ואביהוא. ועיין בספה"ק עמוד העבודה (בדרוש המחשבה) שכתב, וזה לשונו: "וקבלתי ממגידי אמת, שמיתת הרמ"ע מפאנו בעל עשרה מאמרות, ויונת אלם, ופלה הרמון, היה כן מיתת נשיקה, שהתקשר נשמתו למעלה, ונפל לארץ מושלך כאבן דומם, ונשאר מת על הארץ, ויהי רצון שיהיה אחריתי כמוהו, אשרי לו" עכ"ל.

ובספה"ק נתיב מצותיך (שביל אמונה, שביל ג' אות כ"ה) כתוב, שהרה"ק ר"ד מיב"ץ מו"א אשוב זי"ע נסתלק פתאום בסעודה הג', בעת הלכו אנה ואנה בדביקות נפלא בחדר שלו, ואמר 'בהאי רצון אסתלק משה', כי לערך ב' שנים קודם פטירתו היו צריכים לשמור אותו, שלא יצא נשמתו מרוב דביקות בוראו וכו', ויצאה נשמתו הקדושה, עכ"ל, עיי"ש מעשה נורא בענין זה.

(ח) עיין ספה"ק קדושת לוי פר' יתרו (ד"ה ומשה עלה) שכתב, וזה לשון קדשו: "אם אדם זוכה, שומע בכל חג השבועות את הקול שמכריזין 'אנכי ה' אלוקיך'", עכ"ל. ועיין ספה"ק מאור ושמש פר' אמור (ד"ה ובקצרכם) שכתב: "אם בני ישראל מתקנים מעשיהם בימי הספירה וכו', יכולים לשמוע הקולות כמו בסיני כמו שכתוב (דברים ה, יט) קול גדול ולא יסף, דהיינו שאינו פוסק לעולם", עכ"ל.ק.

ועיין היב"א הברכה פר' ואתחנן עה"פ קול גדול ולא יסף, שכתב, וזה לשון קדשו: "עיין רש"י ז"ל, קולו חזק וקיים לעולם, מבואר, שמי שמקדש עצמו יזכה לשמוע קול ה' שקיים לעולם, כמו שזכה מרן הקדוש האר"י בעל שם טוב עם התלמידים כידוע ומפורסם שזכו לשמוע הקולות והברקים וקול שופר חזק באמירות 'אנכי' עם כל הרוזן סתימין עילאין. וכן רש"י ז"ל היה לו זה המדריגה, כפי הנראה מדבריו ופרושו, וכן כל יוצאי חלציו", עכ"ל.ק. ועיין עוד בספר היכל הברכה פר' בשלח ד"ה ויאמר אם שמוע, שפרט עוד שמות הצדיקים שזכו לזה עיי"ש.

ועיין אהבת חיים על התורה למו"ח הגאון זצ"ל סוף פר' ואתחנן (ד"ה אנכי עומד), שכתב ראי' נפלאה שמתעורר ענין הזה ביום מתן תורה, מתוס' סוטה (יד. ד"ה מפני מה) עיי"ש בדפח"ח. [וזה לשונו שם: "...כתוב בספרים הק', שבכל שנה בעת בוא יום מתן תורה בשבועות, אזי הוא מתן תורה ממש, כמו שהיה אז בתחלה בקולות וברקים, וצדיקים וְיִי הראות, וחוש השמע, שומעים ורואים מתן תורה ממש, כאשר ידוע לנו מצדיקים וקדושים. ולי נראה שיש קל וחומר שהוא כן, דהא מבואר בתוס'

ז. באופן אחר י"ל, דהנה ידוע
 דע"י קבלת התורה
 נתחזק קיום העולם, דאם לא זריתי
 יומם ולילה תקות שמים וארץ לא
 שמתי (ירמיה לג, כה), וכדרש חז"ל
 (שבת פס.) 'יום השישי' (בראשית א, לא)
 מלמד שהתנה הקב"ה עם מעשה
 בראשית, ואמר להם, אם ישראל
 מקבלים התורה אתם מתקיימים,
 ואם לאו, אני מחזיר אתכם לתוהו
 ובהו עיי"ש, נמצא דיוס מתן תורה
 גרמה שיהיה עוה"ז קיים, וישראל
 שקבלו התורה יש להם זכות בעולם
 הזה מדין חז"ל (צנח מניעא כד.) המציל
 מזוטו של ים ומשולותיו של נהר
 וכו' הרי אלו שלו, וכדי להורות
 חשיבות התורה שהוא קיום העולם
 וחזקו, ומנא קבלת התורה יש לנו
 זכות צעוה"ז, על כן צעינן נמי
 'לכס', וא"ש"י.

ובאמת מצואר במדרש (פסיקתא פרק
 יב הוצא בילקוט פרי יתרו רמז רעא), אמר
 הקב"ה לישראל, בני, ה'ו קורין את
 הפרשה הזאת בכל שנה, ואני מעלה
 עליכם כאילו אתם עומדים לפני הר
 סיני, ומקבלים את התורה, שנאמר
 (יט, א) ציוס הזה באו מדבר סיני,
 עכ"ל. והנה עצדי ה' הדדיקים
 הם צרוס המעלות ציוס הזה, ויש
 לחוש שמגודל כוספס ותשוקתס
 לה' יתפרדו לגמרי מקשר העוה"ז,
 וצפרטו שכן היה באמת צמעמד
 הנצחר צעת ששמעו דצרי ה' ילאה
 נשמתס כמאמר חז"ל צצצת (פס.),
 וצכל שנה נתעורר דוגמתו כנ"ל, על
 כן כדי לצמנצ הקדושה צא המנוה
 של 'לכס', שעל ידי תענוג הגוף
 נפרד מעט מדציקות הגדול, ועוד
 צו נשמתו, וא"ש.

סוטה י"ד ע"א ד"ה מפני מה בשם המדרש, דבכל שנה ושנה בעת שחטאו בני ישראל
 בבנות מואב, באותו פרק בית פעור עולה למעלה לקטרג, וכשהוא רואה קברו של
 משה, חוזר ושוקע וכו' עיי"ש, הרי כמה גדול הענין שכל דבר נרשם בזמן, והוא
 מוסר גדול מאוד, וקל וחומר שמדה טובה מרובה וכו' שבבוא עת שקבלו ישראל
 התורה ועול מלכות שמים, בודאי נעשה התעוררות למעלה ולמטה בנפשות ישראל
 בכל שנה ושנה"י].

פ) רבינו ז"ל כיון בזה לדברי הבני יששכר לסיון מאמר ב' (סימן יא), שכתב כעין
 זה, אבל הפירוש על דרש חז"ל עמד וימודד וכו' הוא דבר חדש, וראויה למי
 שאמרה.

ובחינה זו מצואר היטב דדברי חז"ל (בבא קמא לח.) עמד וימודד ארך, ראה ויתר גוים (תבקיז ג. ו), ראה ז' מנזות שקבלו עליהם בני נח, כיון שלא קיימו, עמד והתיר ממונם לישראל, עכ"ל, והכונה, 'עמד וימודד ארך', ראונו לומר שחקר והתבונן בענין קיום הארך, שכל קיימה הוא רק בזכות התורה והמלוות, ואחרי שראה שאומות העולם אינם מקיימים שום דבר, 'ראה ויתר גוים', התיר ממונם לישראל שהם מצילים מזוטו של ים. ודבר זה מצואר גם דדרש השני של חז"ל שם, 'הופיע מהר פארן וגו'' (דברים לג. ב), הופיע ממונם לישראל וכו', והבין.

ה. או יאמר על פי מה שכתב הבלי יקר פרשת אמור (כג. טו) הטעם שזוהי התורה צשתי

הלחם חמץ תיאפנה, כי היצר הרע נמשל לחמץ כי בלשון חז"ל (ברכות יז.) נקרא 'שאור שבעיסה', וצמקום שהתורה מנזיה, שם אין היצה"ר יכול להזיק כמאמר חז"ל (קידושין ב:) צראתי יצר הרע, צראתי לו תורה מצלין, ואלמלא היצה"ר לא היה משה נוצח להמלאכים שיתן הקצ"ה התורה למטה, דזה היה טענת משה רבינו ע"ה, 'כלום יצר הרע יש ציניכס' (שבת פח: פ"ט.), דהתחתונים שיש להם יצר הרע הם צריכים לתורה להיות להם מצלין נגד היצה"ר, לכך נאמר 'חמץ תאפנה', עיי"ש.

והנה אמרו רז"ל (ברכות לב.) מלי כריסיה זני ציש, דאם הכרס מלא אז עושה עצירות ח"ו, אולם אם עוסק בתורה כראוי, אז יכול ליהנות מכל הנאות של עולם הזה, ולא יזיק לו מאומה. ולהורות

(י) כמו המשל שהביא שם הגמ' (קידושין ל:): "כל זמן שהרטייה זו על מכתך אכול מה שהנאתך, ושתה מה שהנאתך", עיי"ש במהרש"א (ד"ה ושמתם שם תם). [זוהי לשונו שם: "...והמשל, אכול מה שהנאתך, ושתה מה שהנאתך כו', יש לפרש בנמשל, דכל זמן שאתה עוסק בתורה שהיא הרטייה על גבי מכתך, שהוא היצר הרע, אכול מה שהנאתך כו', רצונו לומר, שתוכל ליהנות מתענוגי עוה"ז, ואי אתה בא לידי עבירה, כי התורה מגינה לו כרטייה זו שמגינה על המכה שלא תעלה נומי, אבל כשאין אתם עוסקין בתורה, שהוא העברת הרטייה מן המכה, אי אפשר שלא יבא לידי עבירה, כענין 'ולא עם הארץ חסיד' (אבות פ"ב מ"ה) שאינו יודע במה יכשל"].

גודל כח התורה שמגין מפני החטא, הכל מודים דבערת זעינ נמי 'לכס', דאין להתיירא שיזיק לו הנאות עוה"ז, ויחטא על ידס, משום דיוס שניתנה זו תורה היא, ומגין ומציל, והבן.

ובזה יש לפרש מה שנאמר (ויקרא כו, ג) אס בחקותי תלכו, ופירש"י שיהיו עמלים בתורה, אז ואכלתם לחמכם לשובע, ואפי' הכי, וישבתם לצטת 'צארצכס' (פסוק ה), בתוך החומר שלכם, ולא תדאגו מהיזר הרע, והבן"י.

ז. או יאמר על פי מה שכתב במטה משה סי' תר"ט, שהציא ירושלמי דראש השנה

(פ"ד ה"ח) דצכל הקרבנות כתיב חטאת, ובערת לא כתיב חטאת"י, אמר להס הקצ"ה לישראל, מיוס שקבלתם התורה עליכם"י, כאילו לא חטאתם צימיכם, ועל כן יש לשמוח צחג השבועות עיי"ש. והנה צכל יו"ט דיס מצות עשה לשמות, מ"מ השמחה אין יכול להיות כ"כ בשלימות, צעת אשר יחשוב האדם איך שהוא מלא חטאים, מכף רגל ועד ראש אין זו מתוס, ונתמעט על ידי כן השמחה. לא כן צחג הערת דהקצ"ה מוחל עצירות, שפיר יכול להיות השמחה בשלימות, ויש שמחה כפולה, שמחת יו"ט, ושמחת כפרת עונות, ועל כן הכל מודים דזעינן נמי 'לכס', מאי טעמא, כי אז השמחה ציותר

יא) וענין הנ"ל יש להעמיס גם בדברי רב יוסף שאמר שם (פסחים סח:), ביומא דעצרתא, עבדו לי עגלא תילתא, דאי לאו האי יומא דקגרים כמה יוסף איכא בשוקא. ומקשים, הלא זה גיאות, אבל כונתו היה, דעכשיו שנתנה ביום זה התורה אין חשש שיתגברו עליו היצר הרע ותאוות הגוף מחמת הסעודה הגדולה שעושה, משא"כ אי לאו האי יומא, אז העגלא תילתא יכול למשוך אותו לשאר יוסף שבשוק שהולכים אחר תאוותם, אבל עתה אין חשש, וא"ש והבן.

יב) רצונו לומר, בפרשת פנחס בקרבנות מוספי המועדים, לא בפרשת אמור אצל קרבנות של שתי הלחם [דהתם כתיב (כג, יט) 'ועשיתם שעיר עזים אחד לחטאת וגו'"].

יג) ועיי"ש בפירוש קרבן העדה: "מיום שקבלתם וכו", שבכל שנה בעצרת הוא כיום אשר עמדנו לפני הר סיני ומקבלים התורה מחדש, [וכדאר"י אי לאו האי יומא וכו', הלכך אין שם חטאת ביום זה"] עכ"ל.

צשלימות, כי יום שנתנה צו תורה הוא ונמחלו כי העונות, והצן".

י. טעם המנהג שאובלים מאבלי חלב בשבועות.

עיין בליקוטי צבי צסס החיד"א, כי חלצ רומז לחסד גוון לצן, וגם ל'הגיד צ'צוקר ח'סדך (תהלים כג, א) ר"ת חלצ. והנה כבר כתב התוספות יו"ט (ברכות פ"ז מ"ג) טעם החילוק שצצרכת המזון מצרכים 'עכך אלוקינו' מדת הדין, וצצרכת התורה אומרים 'צרכו את ה'" מדת הרחמים, דמנה שהקצ"ה זן ומפרנס אותנו הוא מלד הדין, מאחר שצראנו לכבודו, דין הוא שיפרנס אותנו, חלצ מה שנתן לנו תורתו, הוא מלד החסד ורחמים, כי גצר עלינו חסדו לגלות לנו

מסתורין דלילה. על כן ציום מתן תורה אוכלין מאכל הרומז לחסד, עיי"ש. אמנם י"ל קצת צאופן אחר, דמאחר שנתן לנו השי"ת את תורתו עם תרי"ג מצוות אשר קשה מאוד לקיים אותם כתיקונם, וצנהכרח מוכרח הקצ"ה להתנהג עמנו צחסד וצרחמים, לכן אוכלים מאכל חלצ גוון לצן חסד, והצן".

יא. שחורה אני ונאווה בנות ירושלים (שיר השירים א, ה). במדרש רבה (ח"ה) 'שחורה אני' צחורצ, שנאמר (תהלים קו, יט) יעשו עגל צחורצ, 'ונאווה אני' צחורצ שנאמר (שמות כד, ז) כל אשר דיצר ה' נעשה ונשמע עכ"ל, ופלא. ויתפרש על פי דברי הקדושת לוי זי"ע, 'ציום פקדי ופקדתי עליהם

יד) ויש להוסיף על דברי קדשו, לפרש בזה דברי חז"ל בפסחים (סח:), רב יוסף ביומא דעצרתא אמר, עבדו לי עגלא תילתא, דאי לאו האי יומא דקגרים כמה יוסף איכא בשוקא, וידועים הדקדוקים שכבאר היטב או"ח תצ"ד (סק"א), הובא לעיל הערה ד), להנ"ל י"ל דאדרבה רב יוסף ברוב ענותנתו החזיק את עצמו לבעל חוטא גדול כאשר הצדיקים עושים להקטין את עצמם, ושימח את עצמו שעל ידי יום קבלת התורה, שמקבל את התורה מחדש נתכפרו עוונותיו, ואינו כשאר יוסף חוטאים אשר בשוק, ועל ידי זה שמח שמחה יתירה, ובוזה מיושב מה שאמר 'דקא גרים' והבן.

טז) עיין בדברי כ"ק אאמו"ר ז"ל להלן באות טו.

טז) הנה בספר קדושת לוי לא נכתב דבר הנ"ל, אך מרן הקדוש מקאזניץ זי"ע מביא זאת משמו הק' בספה"ק עבודת ישראל פרשת בלק (ד"ה וישת אל המדבר) עיי"ש.

חטאתם' (שם לז, לד), וקשה הנה אבינו אב הרחמן הסולח ומוחל, ומעביר אשמותינו בכל שנה, ח"ו שיכתוב בתורתו דבר קשה כזה שיזכור לעולם את חטא העגל אפי' אחרי שעשו ישראל תשובה, וגם קשה ממאמר חז"ל (ברכות לב:) דאמר ר' אושעיא גם אלה תשכחנה (ישעיה מט, טו), זה מעשה העגל, ואנכי לא אשכחך, זה מעשה סיני, וזה היפך מכוון הפסוק הנ"ל.

אלא י"ל כונת הענין אחד, דהנה לפי ראות עינינו, אם אחד מגזע טובה וישרה הולך בדרך תמים ועובד את יורו, אין זה דבר נפלא, כי התורה מחזרת על אכסניא שלה (ראה בבא מניעא פה.), משא"כ אם פוחת והולך במעשיו ממעשי אבותיו, מוס בו, ויתגנה בו יותר ממה שיעשה זה הרע אדם אשר הוא בא ממשפחה צויה ושפלה, כי לו יאתה השפלות מעוון אבותיו, ואם אדם ממשפחה כזה, יעשה הטוב צעיני ה' ואנשים, אז יתהלל יותר מבן משפחה הנכבדת, בעוזו דרכי אבותיו ונטה אל הטוב.

והנה ישראל קדושים הם, הגם הגם שקבלו את התורה

במעמד הר סיני ואמרו נעשה ונשמע, לא היה הדבר נפלא ומהולל, כי קדושת אבותיהם אשר הורישו לבניהם אחריהם, הוא הנותנת שיהיו עובדי ה', אבל כיון שעשו אח"כ את העגל, והעיזו את פניהם כנגד יורם, ויכר שהיה גם איזה שורש רע שלא נתקן עדיין עד שעשו תשובה אח"כ, אז גדלה ונפלאה צעיני ה' מעלתם בקבלם את התורם, כיון שהם עם קשי עורף בטבע, ויוכלו לעשות אחר ארבעים יום הדבר הרע הזה, א"כ נראה שלא עשו גם הטוב מלפנים מושרש בטבע להם מקדושת אבותיהם, רק שהם בעצמם בגודל בחירתם בחרו טוב, ואח"כ נפלו ובחרו ברע, ואעפ"כ עשו תשובה והם קודש ישראל לה'.

וזהו פירוש, 'ציום פקדי' כשאזכור צם להטיב להם, ופקדתי את העגל ואת כח הרע אשר בקרבם, ואז יגדיל ויאדיר זכותם צמה שהם נוכים מהרע הזה, שיש בכוחם לנטות אל הטוב, ולשמור מנותיו כל הימים, ואם כן זכירת מעשה העגל הוא טובה לזכירתן ופקודתן של ישראל, עד כאן, ודפח"ת.

לוי (לשבועות ד"ה נשאלתי) מביא מה
ששאלו אותו צמדינת ליטא, מדוע
נקרא חג השבועות בשם 'עצרת',
הלא לא נזכר בתורה שם 'עצרת'
רק בשמיני עצרת (במדבר כט, לה),
עיי"ש.

וי"ל על פי מה ששמעתי מפה
קדוש ב"ק אדמו"ר [מרן
מהרי"ד] מבעלזא זי"ע לפרש דברי
המדרש (במדבר רבה כא-כג) אמרה כנסת
ישראל לפני הקב"ה עליך להוסיף
לנו מועדות וכו' שנאמר (ישעיה כג,
טו) יספת לגוי נכבדת וגו', אמר
להם הקב"ה לישראל חייכם איני
מחזיר מכס ימים טובים, אלא אני
מוסיף לכם מועדות שתשמחו בהם,
שנאמר ציוס השמיני עצרת וגו'

ומעתה מדרש הנ"ל מאליו
יתפרש, משום ד'שחורה
אני' בחורב ע"י העגל, מזה עצמו
נלמח ד'נאווה אני' צמה שאמרתי
נעשה ונשמע, והבן. ובדרך זה יש
לפרש המדרש המובא בקפר דבש
לפי (אות ז'), נאה היה להם
לישראל לומר 'נעשה ונשמע', שמה
נאה להם לומר 'אלה אלוהיך ישראל'
(שמות לג, ד), דהמדרש מורה לנו
דעל כרחק נעשה ונשמע בקדושתן
אמרו, ולא מנקדושת אבותם, דאי
לא כן, איך אמרו מיד 'אלה אלוהיך
וגו', ודו"ק".

יב. שם היו"ט 'עצרת' בלשון
חז"ל. ובספה"ק קדושת

יז) ובהנ"ל יש לומר טעם למנהגן של ישראל לאכול מאכלי חלב בחג השבועות,
דכתב המגן אברהם סי' תצ"ד (סק"ו) דרמז יש בדבר, כי דם נעכר ונעשה
חלב, עיי"ש מה שכתב על פי דרכו, (ומה שהניח הפרי מגדים שם דברי המג"א
בצ"ע, דהלא אנן לא קיי"ל כר' מאיר דדם נעכר ונעשה חלב בפלוגתתן בנדה (ט.),
כדאיפסוק ביורה דעה סי' קפ"ד ס"ז. הנה עיין בשו"ת נודע ביהודה מהדו"ת סי' ל"ה,
דגם לדין הסברא במקומה עומדת דדם נעכר ונעשה חלב, עיין שם היטב).

ולפי הנ"ל י"ל, דהלא אנו רוצים להגדיל מעלת קבלתנו התורה אז, ויעמוד לנו
זכות הזה ביום מתן תורה, כאשר אנו מבקשים בפיוט (לחזרת הש"ץ תפלת מוסף)
'אז שש מאות וכו', את אלה תזכר לנו אלוקי מעוזנו ותרצה לנו ותמלא משאלותינו.
על כן אוכלים מאכלי חלב שהוא מדם נעכר וכו', לרמז בא דלא בטבעיות היינו
רוצים לקבל את התורה, רק אנו מעצמנו תקננו מדותנו הרעות בבחי' דם נעכר
דנעשה חלב, ובאופן זה הגענו למדריגה לומר 'כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע' (שמות
כד, ז) והבן.

עכ"ל. ודקדק מרן ז"ל בהתשובה אינה דוגמת השאלה, דכנסת ישראל בקשה עליך להוסיף לנו מועדות, והשיב הקב"ה חייכם איני מחזיר יו"ט מכס, האם היה ספק ח"ו שהקב"ה רוצה ליקח מאתנו המועדות שנתן כבר, הלא הם לא בקשו שלא לגרוע, רק אדרבה להוסיף, וגם האריך נשמע דבר זה ממנה דכתיב 'ציום השמיני עזרת'. ותירך על פי דברי הבעש"ט הק' זי"ע, דאף לאחר עבור ימי המועדים חומני קודש, ואדם מישראל לא נתבטש מקדושת הימים, ולא עשו אללו רשם, עם כל זה לא יתייאש, כי אם לבו צוער בקרבו על מה שעברו אללו הזמני קודש בלא כלום, יכול עדיין להמשיך למפרע קדושת הימים שעברו בכל שלימותם, עד כאן דבריו הקדושים.

ובזה פירש מרן הק' ז"ל, 'מה יפו פעמיק בצעלים' (שיר

השירים ו, ט), דרלנו לומר 'פעמיק'

מלשון 'מתפעם רוחו' (בראשית מא, ט),

ומה יפה וטוב הוא פעימת הלב

'צנעלים' אף שהוא כבר צעת נעילת

שערי הקדושה של הימים טובים.

והנה כנסת ישראל בראותם שכבר

עברו ימי המועד, ואינם טועמים

בם התרוממות הנפש שהוסיפו בקדושה מחמת קדושת המועדות כאשר היה מן הראוי, יש להם לב נשבר, והם מצקסים מהקב"ה שיוסיף להם ימים טובים, כי אולי את הימים טובים הצאים ישמרו כראוי, ויוסיפו על ידם בקדושה ובהתקרבות אלוקית. והשיב על זה הקב"ה, חייכם איני מחזיר מכס המועדות, רלנו לומר, שאף עתה בעבור הימים טובים, אינני מחזיר מכס השפעות רוחניות של המועדות שעברו, שעל ידי הלב נשבר שלכם, תוכלו להמשיך קדושת המועדות למפרע, ואני מוסיף לכם הארות של מועדות שעברו, שנאמר 'ציום השמיני עזרת תהיה לכם', שהקב"ה עיכב קדושת ימי סוכות אף אחר שעברו, עוד על יום אחד, כדי לחזק לבן של ישראל, ולהראות להם הנהגתו צענין זה, ומטעם זה נקרא 'עזרת'. עד כאן דבריו הקדושים, ודפח"ח.

והנה חג השבועות נשתנה ענינו

משאר יום טוב, שמנינו

לפניו הכנה יתירה צמתן תורה,

וכן ענין ספירה צאה להכנה דרבה

לטהר ולקדש את עצמו כראוי,

ואם נעשה הכנה כראוי, ומני

טהור להאי יומא, אז צווא היו"ט זמן מתן תורה יכול להרגיש גודל קדושת היום כדרך הצדיקים. אבל מי שעברו עליו זמני הכנה שלי שום הכנה, וצלי תוספות קדושה, אז אינו יכול להרגיש שום קדושה ציו"ט, כי היו"ט הזה הוא מקושר לימי הספירה שמקודם.

אולם לפי הג"ל אין לאדם לייאש את עצמו, שאף גם אחר שחלפו ועברו ימי הספירה, וכבר קדש היו"ט, עם כל זה צלצ נשבר ומדכה, יכול להמשיך למפרע קדושת ימי הספירה, וממילא יזכה לקדושת יו"ט ולהארת מתן תורה, כמו שלמד אותנו הקצ"ה מדת טובו צוה, כי היום טוב של שמיני עשרת נקרא כן צלשון עכזה שה' מעכז את קדושתו עם עמו, וקשה עליו פרידתם והוא מחזיר לישראל קדושת הימים טובים שעברו. לכן צתורה הקדושה לא נקרא היו"ט של

שבועות צלשון 'עשרת', רק צשמה הראוי, כי רצון ה' הוא שנכין עצמנו צימי הספירה כראוי. אמנם אנחנו ציודענו מיעוט ידיעתנו שאין אתנו יודע עד מה, ואנו מכירים ערכנו שלא עשינו הכנה כראוי לקבלת קדושת היום, על כן צלצ נתיאש צעת צוה חג השבועות שח"ו לא יעשה היו"ט אצלנו שום רושם יען שחפרנו ההכנה, על כן אנו קוראים אותו צשם 'עשרת' לנחם את לצבנו הנשבר כי ה' לא יפריד מאתנו, ויאר עלינו אור הכנת וקדושת ימי הספירה, ושצ נרגיש קדושת והארת יו"ט עצמו, והצן".

יג. במוסף של שבועות נאמר
(צמדצ כח, כו)
'והקרבתם עולה', מלא וא"ו,
וכתצ צבעל הטורים שס, כל 'עולה'
הכתוצ צמועדות כולס חקרים, חוך
מעולת העשרת שהוא מלא, רמז

(ח) עיין בספה"ק עבודת ישראל לפסח (ד"ה מיום הביאכם) שכתב לפרש 'עד ממחרת השבת השביעית תספרו' (ויקרא כג, טו), רצונו לומר, כל זמן שיש אפילו יום אחד מהספירה, 'תספרו', ר"ל, תוכלו להאיר ביום זה כל החמישים יום על ידי תשובה עי"ש. ולפי הג"ל יש להוסיף ד'עד ממחרת השבת השביעית' ועד בכלל, תוכלו להמשיך למפרע בלב נשבר כל הארות של ימי הספירה. ועל כן כתב חמישים יום, כי יום הג' יש לו עוד שייכות לימי הספירה כמו שכתב בספה"ק הג"ל, בחי' חג השבועות, ואפשר להמשיך ג"כ למפרע כנ"ל והבן.

שצטטה צקיון נתנה תורה, עכ"ל. ונאמר עוד צזה, דהנה צצצועות נתנה התורה, וצתורה צצעל פה יש ששה סדרים, וגם על תורה צצכת צנאמר צתהלים (פרק יט) ששה לשונות, תורת ה' וגו', עדות ה' וגו', פקודי ה' וגו', מלות ה' וגו', יראת ה' וגו', משפטי ה' וגו', והם מרמזים על תורה צצכת, צצכל פסוק יש חמשה תיבות נגד חמשה חומשי תורה, ולכן נאמר 'עולה' מלא וא"ו לרמז על התורה שנתנה צצצועות שעניני התורה הם ששה כנ"ל, והבן.

ועוד נאמר צזה על פי דברי הרה"ק רבי דוד מלעלוב זי"ע, על הזמר מהאר"י הק' לליל שבת (אומר צצצחין) 'צווין תתקטר', הכונה דאות ו' נכתב צשלשה אופנים, ו"ו, וא"ו, וי"ו, והענין דאיתא צזה"ק (ח"ג עג.) קוצ"ה ואורייתא וישראל חד, ואות ו"ו צגימטריא י"צ, מורה על ישראל

שעיקרם ושרשם י"צ צצטים. וא"ו צגימטריא י"ג מספר אח"ד, מורה על הקצ"ה שהוא אחד. וי"ו צגימטריא כ"צ, מורה על אותיות התורה. והשלשה קשורים זה צזה דקודשא צ"ה קשור עם ישראל ע"י התורה, שהתוה"ק מחצרת את ישראל אל הקצ"ה, והשלשמן הן כמו הנשמה צצגוף שהוא ג"כ שלשה, נפש, רוח, ונשמה, וקשורין זה צזה, כמו כן ישראל הם נפש העולם, והתורה היא חלק הרוח של העולם, והקצ"ה הוא נשמת כל העולם, וזה 'צווין תתקטר', עכדה"ק"י.

והנה צצצועות כשנתנה התורה, אז צאו יחד כל הג' מילואים של אות ו', הוא קוצ"ה, ישראל, והתורה, לכן כתבה התורה ו' יתירה לרמז ענין הנ"ל צצצג השצעות נתמלחה אות הו' צכל ג' מילואיה, והבן.

יט) ועיינן מה שכתב כ"ק מו"ז גאון ישראל זצ"ל משאמלויא בזה בספרו טיו"ל בפרדס ח"א מערכת אות ג אות י-יג, ובשאר מקומות. [ראה טיול בפרדס ח"ב (אות מ-ו, ובאות פ-ח), טיול בפרדס על אגרת הטיול (אות מ'), אבני המקום (אבן אופל אות קסח), אבן שלמה (יתרו אות ו', שמיני אות ט', נשא אות ט', עקב אות כד)].

כ) ולפענ"ד י"ל עוד, על פי מה דאיתא בזה"ק (ח"א רמב): דאות ו' הוא אות אמת, ועיינן בליקוטי תורה יהושע דף א'. ושמעתי מב"ק אאמור"ר זצ"ל בשם הרה"ק רבי

יד. שתי הלחם של עצרת היו באים מן החמין. כזר דקדקו הקדמונים בטעם הדבר למה היו צאים דוקא מן החמין. וי"ל על פי דברי מרן הבעש"ט הק' זי"עכ"א על הפסוק ה' מלך גאות לבש וגו' (תהלים נג, א), ודקדק מרן ז"ל, דהלל הקצ"ה אוהב ענוים וממאס הגאות כדכתיב (משלי טו,

ה) 'תועצת ה' כל גבה לב, וזבל מקום אשר אתה מוצא גדולתו, שם אתה מוצא ענותנותו (מגילה לב.), ואיך אמר עליו 'גאות לבש'. אללל הכונה דמכל מדות רעות צריכים להתרחק, אצל מגיאות צריכים להתרחק עד קצה האחרון כמאמר המשנה מאוד מאוד הוי שפל רוח, והנה ישראל קדושים הם, ומשליכים מעצמם כל

דוד משה מטשארטקוב זצ"ל⁵, שאמר דמהאי טעמא במזמור 'לדוד בשנותו' (תהלים לד) שהפסוקים הם על סדר א"ב, אין פסוק באות ו', יען כי אז לא היה אמת, כי שינה את טעמו לפני אבימלך, וכן במזמור תהלה לדוד (שם קמה) באמצע כל פסוק יש אות ו', כמו 'תהלה לדוד ארוממך וכו' ו'אברכה שמך וגו'', 'בכל יום אברכך, ו'אהללה שמך וגו'', 'גדול ה' וכו' ו'לגדולתו וגו'', חוץ מפסוק 'קרוב ה' לכל קוראיו לכל אשר יקראהו באמת', שם אינו נכתב באמצע אות ו', יען דבכל פסוק רצה לרמוז אות אמת, משא"כ בפסוק זה אינו צריך, דבלאו הכי כתוב 'אמת' והבן.

והנה חוץ ממה שהתורה בעצמה נקרא 'אמת' כמו שאמרו חז"ל בברכות (ה:): שנאמר 'אמת קנה ואל תמכור', כתב עוד בישמח משה על התורה בפתיחה, דבמדת אמת נכלל כל התורה והוא שורש הכל, עיי"ש. ועיין בדגל מחנה אפרים פר' בראשית (ד"ה עוי"ל בראשית החמישי) שכתב וזה לשונו: "אי אפשר לבוא למדת אמת, כי אם מי שיש בו חכמה, וכן להיפך, מי שמדבק את עצמו לבחי' אמת ומרחק עצמו בכל יכלתו מן השקר, אז יכול לבוא לחכמה, אבל מי שהוא עדיין מוטבע בשקר, אי אפשר שיבוא לבחי' חכמה אמיתית", עכל"ק. ולפי כל הנ"ל ממילא מובן מה שרמז התוה"ק ביום קבלת התורה אות ו' אות אמת והבן.

כא) עיין ספה"ק דגל מחנה אפרים פר' תשא בדרוש לפורים (ד"ה עוד ירמוז על דרך). [וזה לשון קדשו: "...שמעתי בשם אא"ז זללה"ה על פסוק 'ה' מלך גאות לבש' שדיקדק, הא איתא בכל מקום שאתה מוצא גדולתו של הקב"ה שם אתה מוצא ענותנותו, והיכן נרמז כאן ענותנותו. ואמר ז"ל, שהפירוש הוא כך, 'ה' מלך גאות לבש' היינו שהלבוש הוא רק גאווה, אבל באמת תוכן פנימיותו כביכול אתה מוצא ענותנותו... "עכל"ק].

[וביאור זה שהביא רבינו זצ"ל בשם הבעש"ט הק' הובא בס' ערוגת הבשם (פ' אמור עה"פ וספרתם לכם), ובאבן ש"מה (פ' תשא אות כא, ובפ' פנחס אות א' בארוכה).

הגיאות, ויען שענוה הוא תשובה
 ביותר אלל הקצ"ה^ב, על כן נוטל
 הקצ"ה זה הגיאות שהשליך האדם
 מעצמו ומתלבש צה, עד כאן דבריו
 הקדושים^ב.

ואפשר דגם זה רמזה לנו התורה
 הקדושה צמה ששתי
 הלחם צאים מן החמץ. דהנה ענין
 הספירה הוא הכנה לקבלת התורה,
 והתכלית הוא להגיע על ידה אל
 שער החמשים ש'נדע אשר לא מדע'
 (בחינות עולם יג, לג)^ב, וצודאי משליכים
 ישראל צעת ההוא מעצמם כל
 מיני גאות. והנה החמץ רומז על
 התנשאות - לגאות, כמו שהחמץ
 מנשא את עצמו ונכנס צו הרוח^ב,
 וזה לנו השי"ת שיקריצו לו שתי
 הלחם מן החמץ, לרמז לנו שהגאות
 שהשלכנו מעצמנו מזה ירצה לקרבן
 אשה לה' כנ"ל, והבן.

זו. רב יוסף ביומא דעצרתא
 אמר עבדי לי עגלא
 תילתא, אמר אי לאו האי יומא
 דקגרים כמה יוסף איבא בשוקא
 (פסחים סח:). ועיין בבאר היטב סי'
 תל"ד (סק"א) שהקשה דהא רב יוסף
 היה מצוין צמדת ענוה, דאמר צסוף
 סוטה (מעט) לא תיתני ענוה דאיכא
 אנא, ואיך אמר לשון זה שנראה
 כגיאות. ועוד דקדקו על אמרו אי
 לאו 'האי יומא', ולא אמר אי לאו
 'מתן תורה' דזה הוא העיקר ולא
 היום. וי"ל על פי מה שכתב צבני
 יששכר לחודש סיון (מאמר צ אות
 ו-ח), דלכן נתן ה' את השבת עוד
 צמרה קודם מתן תורה אף שהיה
 עתיד להיאמר צמתן תורה צעשרת
 הדברות, הוא כדי לחזק לבן של
 ישראל שיתאמנו לקבל התורה, ואל
 ידאגו ויאמרו האיך יכולים לקבל
 התורה ואדם אין לדיק צארץ, ואם

(ב) כמאמר חז"ל בעבודה זרה (כ:): "ענוה גדולה מכולין".

(ג) ומתאים לבחינה הזו מה שכתבו גורי האר"י ז"ל 'גאות לבש' הם אותיות גוא"ל
 שב"ת (מובא בתהלים יוסף תהלות מזמור צג), דדבר זה שישאל ישריכו מעצמם
 הגאות, גורם כח השבת כמו שכתב רבינו ז"ל לעיל אות א', ובזכות ענוה נזכה
 להגאל כמו שכתוב (תהלים לו, יא) וענוים ירשו ארץ, וכן כתוב בישעיה (סא, א) לבשר
 ענוים וכו' והבן.

(ד) [מה שכתב דשער החמישים הוא שנדע אשר לא נדע, ראה לעיל הערה ב'].

(ה) עיין בני יששכר לניסן מאמר ד (דרוש י בדרך הדרוש).

יכשלו בציזה דבר שוב לא יהיה להם תקומה ח"ו, על כן הולך השי"ת לנטוח להם על התשובה קודם נתינת התורה, ומשנת מוכח דמועיל תשובה, דהנה קיי"ל (סנהדרין נח:) גוי ששנת חייב מיתה, והטעם משום דהוא יום ששנת צו הקב"ה, ח"כ השנת כביכול הוא שרציטו של מלך, והמשתמש בשרציטו של מלך חייב מיתה, משא"כ ישראל הם צנים, והשי"ת לנו אב, הן המה משתמשים בשרציט אביהם. והנה על פי משפטי התורה, מלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול (קידושין לב:), אבל כיון שהשי"ת נתן להם קודם מתן תורה את השנת שהוא שרציטו של מלך, בזה הורה להם שהם לו צנים והוא למו אב, ואז שמחל על כבודו, כבודו מחול (שם ע"ב), ומועיל תשובה, ועל כן הוסיף

משה יום אחד מדעתו (שנת פו.) שיהיה מתן תורה ציוס השנת כדי לחזק לצן של ישראל, דמשנת מוכח שאנו צנים למקום ומועיל תשובה, זהו תוכן דבריו, ועיין שם היטב.

והנה רצ יוסף לגדל ענותנותו חשב את עצמו לבעל חוטא גדול כאשר הוא דרך האדיקים, ולא מצא לעצמו תקנה אחרת רק שיוכל לעשות תשובה, והשי"ת יקבלו בתשובה כאשר מוכח ממה שהוסיף משה יום אחד מדעתו שיהיה מתן תורה ציוס השנת כנ"ל. וזהו שאמר, אי לאו 'האי יומא' דייקא, דקא גרים, דמוכח דמועיל תשובה, אז כמה יוסף איכא בשוקא, והיה צין שאר יוסף בעלי עבירה אשר בשוק, אבל עתה יש לו תקנה עוד להתהלך לפני אלוקים צאור החיים, והצן^י.

(פו) ובזה יש לפרש הפסוק (תהלים סח, יט) 'עלית למרום שבית שבי לקחת מתנות באדם, ואף סוררים לשכון י-ה אלוקים', דחז"ל (שבת פט.) דרשו אותו על יום מתן תורה. וי"ל דהנה בספר פ"א חיים פר' יתרו (ד"ה ומשה עלה) כתב לפרש מה שאמרו (שם פח:) חמדה גנוזה יש לך וכו' ואתה מבקש ליתנה לבשר ודם, דהכונה שבשר ודם עליל לחטוא ולעבור על התורה, ועל זה אמר לו הקב"ה החזיר להם 'תשובה', הכונה דהשי"ת מקבל בתשובה, ואין חשש עוד עיי"ש. וזהו שאמר 'עלית למרום שבית שבי', ששבה התורה הקדושה מן המלאכים, והוא מטעם כי לקחת 'מתנות' באדם, כי שבת נקרא מתנה כמאמר חז"ל (ביצה טז.) מתנה טובה יש לי בבית גנזי ושבת שמה, דמזה מוכח דאף סוררים לשכון י-ה אלוקים, שאף החוטאים אפשר להם לשוב ולחסות תחת צל כנפיו סלה והבן.

וייש לפרש בזה מה שנאמר
 בזמירות ליום השבת (בומר
 יום שבתון), 'דיבר בקדשו זהר המור
 יום השביעי זכור ושמור', דמזה
 מוכח שאנו צנים למקום ומועיל
 תשובה, (וגם מזה, שאף שדיבר
 זהר סיני על השבת, עכ"ז הקדים
 לזוהר במרה, והוא כדי לרמוז על
 התשובה, מוכח כנ"ל). עם כל זה
 אנו מבקשים שהשי"ת יתן לנו כח
 ואומץ שנהיה יכולים לקיים כל
 התרי"ג מצוות, ולא יהיה לנו צורך
 למיקון הנ"ל של תשובה, וזה 'כל
 פיקודיו יחד לגמור, חזק מתנים
 ואמץ כח, והבן.

אך משה רבינו מהימנא נפה
 והצט לדורות הבאים, אשר
 בודאי לא יהיה בכחם לעשות הכנה
 דרבה כראוי, וממילא לא יהיה
 להם תקוה להרגיש הארת מתן
 תורה, על כן בחכמתו הפריד מצות
 ספירה ממתן תורה על ידי שהוסיף
 יום אחד (שבת פ"ו), נמצא דאין למתן
 תורה שום שייכות לספירה, ולהורות
 בא דאף אם לא יזכרו בני ישראל
 בהכנה יתירה כראוי למתן תורה,
 עכ"ז אם יהיה להם זער ועגמת
 נפש מזה, יערה עליהם הארת חג
 השבועות ומתן תורה אף בלי הכנה,
 והבן.

בזו. או יאמר, דהנה משונה יו"ט
 של שבועות משאר ימים
 טובים, דכאן צריך מקודם לספור
 ספירת העומר ושוב בא היו"ט.
 ומצואר במפרים הקדושים דספירה
 הוא הכנה לקבלת התורה כנודע
 לכל, ואז, אח"כ מי שטרם צער"ש
 יאכל בשבת, ויזכה להארת וקדושת
 קבלת התורה. אבל מי שחלפו ועברו
 עליו ימי הספירה בלי שום הכנה,
 איך יזכה להארת התורה אחרי שלא
 עשה את שלו כמובן.

והנה רב יוסף לגודל נדקתו
 וקדושתו בודאי הרגיש את
 הארת הקדושה יתירה ביום מתן
 תורה, ולגודל ענותנותו לא היה
 יכול להצין את זאת, מדוע יזכה
 הוא לקדושה כל כך אחרי שלא
 עשה הכנה כראוי, ושפט בהכרח,
 דזה נמנח מחמת הוספת יום אחד
 שהוסיף משה מדעתו, להפריד יום
 מתן תורה מספירה, דאף אם לא
 יעשו הכנה כראוי, יזכו ע"י זער
 ועגמ"ג להארת מתן תורה, אם
 יבקשו את ה' לזכות לזה, לכן תלה

רצ יוסף דגם הוא זכה מטעם הנ"ל. וזה שאמר 'אי לאו האי יומא דקגריס' האי יומא דהוסיף משה מדעתו, כמה יוסף איכא בשוקא, ולא היה לו שום זכיה והארה כלל, וכל זה נכמת מיום זה, ודו"ק.

יז. או יאמר, על פי דברי מורי הערוגות הבשם (פר' יתרו ד"ה ויאמר אל העם) שציאר ענין מה שאמרו חז"ל (שבת פז.) משה הוסיף יום אחד מדעתו, דדריש 'היום ומחר' (שמות יג, י), היום כמחר, מה למחר לילו עמו, אף היום לילו עמו, והקשו התוס' שם (ד"ה ומה ישראל) כיון דדריש כן א"כ לאו מדעתו הוא.

גם היום לילו עמו, היינו הלילה שאח"כ"י. אולם י"ל שעתה שהיו אצל הר סיני, וכבר קבלו עליהם לשמור ולעשות ואמרו 'כל אשר דיבר ה' נעשה ונשמע' (שם נה, ז) על ידי זה ילאו מדין בני נח לדין ישראל, והיום הולך אחר הלילה וספיר צריך להוסיף יום אחד. וזה שאמר שמשה הוסיף יום אחד 'מדעתו', יען שהוא היה כללות הדעת של כל ישראל (עי' באור עינים פר' ואתחנן ד"ה אז יבדל; בני יששבר חודש אדר מאמר 3 דרוש 3 ושא"ס), והוא הצין שהקבלה שקבלו עליהם היתה קבלה אמיתית בלב שלם, וממילא דינם כישראל, ומוזה ידע למידרש כנ"ל, עד כאן דבריו הקדושים.

והנה עזרת הוא יום ששמחים בתורה, ומי שזכה להשלים עצמו בשנה שעברה, ולמד תורה הרבה לעשות נחת רוח ליוצרו, שפיר יכול לשמות, אצל מי שהחסיר כל אלה ולא השלים עצמו כראוי, קשה

אולם י"ל דידוע דלבן נח הלילה הולך אחר היום, וקודם מתן תורה לכמה שיטות דין בני נח היה להם (עיין בפרשת דרכים דרך האתרים דרוש א' בארוכה), א"כ אין מן הצורך להוסיף יום אחד דשפיר

כז) עיין בספר המקנה (קידושין לז: ד"ה בתוד"ה ממחרת הפסח) בענין זה. [וכן בערוגות הבשם מציין מקור הדברים לדברי הפנים יפות, ועיין בפנים יפות פר' נח ד"ה היום), פר' בא (ד"ה במדרש קהלת), פר' יתרו (ד"ה עו"ל דלעולם היום), פר' ראה (ע"ה פ' תזבח את הפסח מאמר השלישי), וע"ע בחידושי הפלא"ה למס' ברכות (ט. ד"ה וכשיצאו לא יצאו אלא ביום)].

לו לשמות, וצפרט דמצואר צספר תולעת יעקב (סתרי חג השבועות ד"ה גרסיין צמס' ר"ה, והוצא בשלח"ק לשבועות) דהא דליתא (ראש השנה טו.) צעצרת דניס על פירות האילן, רזונו לומה, נשמת ישראל קורא פירות האילן שהן פירות נושרים מאילן של מעלה, ויען דציוס הזה קיבלו עול התורה ועול העבודה וכל המצוות, לכן דניס ציוס הזה את כל אחד ואחד אס צאמת קיים כאשר קיבל על נפשו, ואס כן מי שלא השלים את עצמו מה לו לשמות ציוס הזה, הלא אדרבה אימה תפול עליו שעתה הוא צמשפט. חולם מענין קבלת התורה והוספת משה יוס אחד מצואר דקבלה נחשז כמעשה ממש להיות נשחנה גם הדין ללאת מדין צן נח לדין ישראל, אס כן מי שמתחרט צאמת על מה שהוליא שנתו צהבל, ומקבל על עצמו מכאן ולהלאה לעבוד את ה' כראוי, ולהיות זריז צכל זמניו להקדיש לתורה, ממילא מחשצתו הטובה נחשז למעשה וכאילו צבר עשה, ושפיר יש לו לשמות.

ונפל צדעתו על אשר לא השלים את עצמו כראוי צשנה שעצרה, אך התנחם צמה שעשה תשובה שלימה וקיבל עליו על להצא, וזה יחשז כמעשה כדמוכח ממה שהוסיף משה יוס אחד מדעתו, לכן אמר אי לאו 'האי יומא' דייקא דקגריס, רזונו לומה, יוס שהוסיף משה, אז כמה יוסף איכא צשוקא, ולא היה לי לשמות כלל, אצל עמה גם אני שמח צקבלה דלהצא, א"כ אדרבה נראה מזה גדול ענותנותו, והצן.

יח. **מעם שבא יוס קבלת התורה ביום שבת**
 קודש (שבת פו:), וגם על מה שנצטוו על שבת עוד קודם מתן תורה במרה. י"ל על פי מה שהצאתי לעיל (ד"ה רב יוסף) דמשצת מוכח שאנו צניס למקוס. והנה צבני ישעבר לסיון (מאמר ה אות כג) מציא צסס החיד"א דמה שהמלאכים קטרגו צמתן תורה שהס רואיס לקבל התורה, צאו צטענת דינא דצר מיצרא אשר רז"ל (צבא מניעא קס.) אסמכוהו על המקרא (דצריס ו, יח) ועשית הישר והטוב. אמנס בשיטה מקובצת (סס) כתצ, דלגצי

וזה הכונה דרצ יוסף עציז סעודה גדולה, דצגודל ענותנותו דאג

שנקראו צנים למקום, על כן נתן להם כלי חמדה, והצן^ב.

יז. **שבעה שבועות** תספר

לך מהחל חרמש

בקמה תחל לספור שבעה שבועות

(דברים טו, טז). ודרשו חז"ל^א אל תקרי

'קמה' אלא 'קומה'. ויש לפרש,

דהנה ידוע מספרי קודש דהאדם

הולך בקומה זקופה, ולא כן הבהמה

שהולכת על ארבע, שידוע שכל

דבר נמשך לשרשו, ונשמת האדם

היא ממרום כמו שכתוב (קהל

ג, כא) 'מי יודע רוח צני האדם

העולה היא למעלה', לכן הוא הולך

בקומה זקופה, משא"כ הבהמה,

כמו שמסיים הפסוק 'ורוח הבהמה

היורדת היא למטה לארץ', לכן

קומתה היא כפופה^א. וכל זה

כן לא שייך דינא דבר מינרא^ב.
וישראל הם צנים למקום, וממילא
צטל טענת המלאכים. וזוה פירש
הצני יששכר הסמיכות צפרשת ראה
(יג, י"ד, ה) לעשות הישר בעיני ה'
אלוקיך, דנכלל זוה דיני מנרנות, ואם
יקשה לך טענת המלאכים צקצלת
התורה, על כן סיים צנים אתם לה'
אלוקיכם, ולגזי כן לא שייך דינא
דבר מינרא, זהו תוכן דבריו.

וביזון שזה מוכח משבת, על כן צא

הציווי של שבת עוד קודם

מתן תורה, וגם מתן תורה היה

בשבת לחזק כונה הנ"ל. ויש לפרש

זוה סמיכות התנא בצבות (פ"ג מ"ד)

חציצין ישראל שנקראו צנים למקום,

חציצין ישראל שנתן להם כלי חמדה

[היא התורה שנקראת חמדה (תוס')

י"ט טז], שזה תלוי זוה, דעל ידי

כח) וכן כתב בש"ך חו"מ סי' קעה סק"ל. ועי' בשו"ת התם סופר חו"מ סי' יא.

כט) ובזה יש לפרש דברי המדרש (שוחר טוב תהלים יט, טו) על הפסוק ה' צורי וגואלי, צורי במרה וגואלי בסני, ומובן היטב לפי הנ"ל.

ל) הנה הרבה ראשונים הביאו זאת בשם ברייתא, וכן כתב הרא"ש סוף פסחים (פרק ערבי פסחים סי' מא): 'דתנו רבנן, 'בקמה תחל לספור', אל תקרי בקמה אלא בקומה'. ועיין בהגהות הגר"ב שם שכתב שלא מצא זאת בכל הש"ס. ועיין בכסף משנה על הרמב"ם פ"ז מהל' תמידין ומוספין (הכ"ג) שכתב בשם הר"י בן גיאת שזה קבלה מפי רבותינו ואסמכוה אקרא, עיי"ש.

מ) ועיין בחגיגה (טז). שבדבר זה אדם דומה למלאך שהולך בקומה זקופה, והוא מטעם הנ"ל. ועיין תב"ת מרדכי להגאון מברעזאן ז"ל פר' במדבר אות ג.

תחל לספור, שהספירה הוא הכנה לקבלת התורה שנוכה לקומה שלימה, אל תקרי 'צקמה' אלא 'צקומה', והצ"ח.

ב. באופן אחר יש לפרש,
 צקמס דצרי רב יוסף דציומא דעצרתא אמר עצדו לי עגלא תילתא, דאי לאו האי יומא דקגריס כמא יוסף איכא צשוקא (פסחים סח:). וידוע קושיית העולם דהלא רב יוסף היה מלוין צמדת ענוה דאמר לא תיתני ענוה דאיכא אנא (סוטה מט:), ואיך אמר צלשון הזה שגראח כגיאוח. ויש לומר דהנה המג"א (סי' תלד ד"ה קשה ל) הקשה איך אנו אומרים צחג השבועות ציוס ו' דסיון זמן מתן תורתנו, הלא קיי"ל דהתורה ניתנה צז' צסיון.

הוא רק צומן שעוד צו נשמתו הקדושה ולא נסתלקת ממנו, כידוע שע"י העונות ופשעים נסתלקת נשמה הקדושה, ונשאר רק נפש הבהמית כמו שהוא צבהמה^צ, וא"כ אין מותר האדם מן הבהמה שילך צקומה זקופה, ומן הדין היה גם לו לילך על ארבע, והוא צאמת צהמה צצורת אדם, ואין קומתו אמת.

והנה ע"י מה זוכים להצבק צנשמה שתהיה נשאר אל האדם, הוא אך ורק ע"י תורתנו הקדושה שהיא נותנת חיים לעושה (אבות פ"ו מ"ז), ואז צדין וצאמת מהלך צקומה זקופה. והנה הספירה הוא לטהרנו מקליפותינו ומטמאותינו כדי לזכך חלק הבהמית אשר צנו, וזכה להצבק צנשמה הקדושה, וצוא למדריגת אדם צקבלת התורה. ולכן דרשו מ'החל חרמש צקמה

(ב) עיין בברכות (יה:): "רשעים בחייהם קרויים מתים". ועיין ראשית חכמה שער האהבה פרק ג, ושער התשובה פרק א.

(ג) עיין מהרש"א ר"ה טז. (ד"ה הביאו עומר) שכתב דעל כן הקריבו בפסח עומר משעורים הוא מאכל בהמה, דבצאתם ממצרים היו כבהמות בלא תורה ומצוות, ולא היו ראויים רק למאכל בהמה, משא"כ אחר שקבלו התורה בשבועות באו הם למדריגת אדם, על כן צוה ה' להביא שתי הלחם מן החטים מאכל בני אדם, עיי"ש. וכ"כ האברבנאל והא"ש"ך הק' בפר' אמור, עיי"ש. ודברי רבינו זצ"ל מתאימים לזה, והבן. ועיין אהבת חיים למו"ח הגה"צ ז"ל לימי העומר.

ותיריץ צספה"ק קדושת לוי"ד
 (דדוש לשבועות ד"ה צס"ע סימן
 חלד) על פי דברי הגמ' (שבת פז.)
 דמשה הוסיף יום אחד מדעתו,
 אצל צלל זה היה רצון ה' ליתן
 התורה ציוס ו' צסיון, וגס ישראל
 חשבו והשתוקקו וספרו ליוס
 זה, וכל הקדושות והארות שהיו
 צריכים לצוא צו' צסיון, כולס
 צאו והאירו, רק צפועל וצמעשה
 לא ניתנה התורה עד יוס ז'. לכן
 שפיר אנו אומרים צו' צסיון
 'זמן מתן תורתנו', שגס לדורות
 מקבלים הארת נתינת התורה
 צו' צסיון שהיתה אז צמתשצמו
 כציכול ליתן צו התורה, וכן מצד

ד) נוזה לשון קדשו: "והענין הוא, דצריך להבין האיך אנו אומרים 'זמן חירותנו'
 בפסח, ו'זמן מתן תורתנו' בשבועות, בכל שנה ושנה, הא כבר עבר כמה זמנים
 טובא. אבל הענין הוא שבכל שנה בעת שאנחנו בני ישראל מקיימים מצות הבורא
 ברוך הוא, היינו מצות השבתת חמץ, ואכילת מצה בפסח, ושאר מצות התלוים בה,
 אזי נתעורר עלינו בחסדו הגדול הארה גדולה כמו שהיה לאבותינו בשעת יציאת
 מצרים הארה גדולה מאד בשכר המצות שקיימו, כמו כן גם אנחנו מבני בניהם,
 כשאנחנו מקיימים המצות אזי אנחנו מקבלים גם כן הארה שהיה לאבות בפסח, ולכן
 אנו אומרים בפסח 'זמן חירותנו', בשבועות 'זמן מתן תורתנו', כי מתעורר עלינו כך
 זמן חירות וזמן מתן תורה כפי מעשינו הטובים וקיום מצותיו.

והנה יציאת מצרים היה על ידי הקב"ה בכבודו, וכן המתן תורה מפי הקב"ה,
 וכשם שהוא חי לעד וקיים לנצח, כן דבריו חיים וקיימים לעולם, לכן על ידי קיום
 מצותיו אנו מתעוררים בכל דור ודור זה הארה, בפסח 'זמן חירותנו', ובשבועות 'זמן
 מתן תורתנו', נמצא אנחנו מקבלים הארת קדושה מההארה שהיה לאבותינו בשעת
 יציאת מצרים ובשעת מתן תורה...

ולפי דברינו יש לתרץ קושית המג"א בטוב טעם ודעת, דהנה זה ידוע מאמר חז"ל
 דיום אחד הוסיף משה מדעתו, דהקב"ה אמר למשה, 'לך אל העם וקדשתם היום
 ומחר' (שמות יט, י), ומשה רבינו אמר, 'היו נכונים לשלשת ימים וכו'' (שם פסוק טו),
 והנה מה שאמר הקב"ה, הוא קיים לעד, ובדעתו היה ליתן התורה לישראל בששה
 בסיון, רק שמשה רבינו ע"ה הוסיף יום אחד מדעתו, והסכים הקב"ה על ידו, והיה
 קבלת התורה ביום נ"א, אבל ההארה הגדולה מקבלת התורה, העיקר היה בששה
 בסיון ע"י משה רבינו כמו שהיה בדעתו של הקב"ה ניתן בששה בסיון, רק במעשה
 היה בזי"ץ בסיון ע"י משה רבינו ע"ה שהוסיף מדעתו. ונמצא מוכח דבששה בסיון
 היו מוכנים לקבל התורה, ונפסק זוהמתן של ישראל, וגם הקב"ה היה מוכן ליתן
 התורה, וכן היה במחשבת הבורא כביכול, בדבור שאמר 'וקדשתם היום ומחר', ליתן
 התורה בששה בסיון והיה אז קבלת התורה, רק במעשה היה בז' בסיון ע"י משה
 רבינו ע"ה שהוסיף מדעתו, וגם אז היה הארת ושמתנת התורה.

ישראל היו הכל מוכנים ליום הזה, זהו תוכן דבריו עיי"ש בצרובה"ה. עכ"פ מוכח מכאן שמחשבה הוא ענין גדול.

הייתי נחשב לכלום, אבל צוה יש לי קצת תקוה, שעכ"פ מחשבה ורצון טוב יש לי לעבוד את ה', וגם זה הוא חשוב צעני ה' כדמוכח מיום זה של חג השבועות, והבן.

והנה רצ יוסף היה באמת ענוותן ושפל רוח כמו שהעיד על עצמו, וחשב שמעשיו אינם מקובלים לפני ה', כדרך כל הצדיקים שמקטינים מעשיהם, רק עכ"פ רוצים להיות מעושי רצונו ית"ש. לכן אמר בענוותנותו הגדולה, 'אי לא האי יומא דקא גריס', שממנו נקח כמה עושה רושם המחשבה טובה, 'כמה יוסף איכא צשוקא', ולא

ובזה נפרש עוד הפסוק (השע"ג) 'יחינו מיומים ציום השלישי יקימנו ונחיה לפניו', דבספר מעשי ה' (פר' יתרו ד"ה השני ימים) דרשו על ימי הפרישה ויום מתן תורה. ויש לבאר על פי מה שמבאר צספריס הקדושים דאף שמחשבה טובה מועלת, מ"מ הוא רק 'כמעשה צכ"ף הדמיון ולא

והנה מחשבת הבורא ודבורו כביכול, 'וקדשתם היום ומחר' שהיה בששה בסיון, עשה רושם לדורות, לכן אחר שאנו מקיימים המצות התלולים בעצרת, הארת נתינת התורה לדורות בששה בסיון, שגם באותו זמן היה הארה גדולה ומחשבתו ודבורו של הקב"ה, הגם שבמעשה היה בז' בסיון, אמנם מחשבתו של מקום שהיה בששה בסיון שהוא חי וקיים, ועשה רושם לדורות, שלדורות נתגלה שמחת התורה בששה בסיון זמן מחשבתו ודבורו של הקב"ה.

ועל כן אנו אומרים בששה בסיון 'זמן מתן תורתנו', שלדורות מקבלים הארת נתינת התורה בששה בסיון שהיתה אז במחשבתו ודבורו כביכול ליתן התורה, וכבר היו הכל מוכנים, וכמו שנתבאר, אפס בז' בסיון שהיה במעשה מתן תורה על ידי משה רבינו ע"ה, גם כן נתגלה הארה ושמחה לדורות, לכן יום טבוח של עצרת לבית שמאי (ראה חגיגה יז). ונדרים ונדבות לכו"ע, לאחר עצרת ... "עד כאן דבריו הקדושים].

ד"ה) וכן כתב הצ"ח (פסחים סח: ד"ה הכל מודים בעצרת) בפירושו דברי התוס' עבודה זרה (ג. ד"ה יום הששי) [זה לשון התוס' שם: 'תימה, למ"ד בשבעה בחדש נתנו עשרת הדברות, מאי יום 'הששי', וי"ל ... אי נמי ראויה ליתן בששה, אלא שהוסיף משה יום אחד מדעתו", עכ"ל]. דבששי בסיון נתקיים העולם על המחשבה שהיתה לינתן בו, וראוי יום זה להיקרא יום מתן תורה עיי"ש.

שאלו היתה מתן תורה במחשבה שאמרנו נעשה ונשמע, ואח"כ היה יום המיועד לקבלת התורה, אבל 'ציוס השלישי', כשנתנה התורה בפועל צמעה, 'יקימנו ונחיה לפניו', צבחי עמידה^א.

ובזה נפרש מאמר חז"ל שהתחלנו בו, 'שצעה שצעות תספר לך, מהחל חרמש צקמה', 'תספר' - מלשון ספיר ויהלום, להאיר את נפשותינו במדריגה גדולה צימים הללו. ולזה אמרו חז"ל, אל תקרי 'צקמה' אלא 'צקומה', שנצוא למדריגה שלא רק במחשמה נרצה

מעשה ממש, והמחשבה הוא תיקון עלמא דנוקצא, והמעשה הוא תיקון עלמא דדכרא, ועיקר השלימות הוא שנתהל לעשות מעשה המצות בפועל^ב. והנה אמרו חז"ל (מגילה פא.) קשות צעמידה ורכות צישיבה, וסימנך כל מילי דאיתתא צישיבה^ג. אם כן לפי"ז מחשבה שהיא צבחי נקיבה היא צבחי ישיבה, דכל מילי דאיתתא צישיבה, והמעשה שהוא צבחי זכר הוא צבחי עמידה. ובה נצוא לצאר הפסוק, 'יחיינו מיומים', רצונו לומה, צב' ימים הראשונים מימי הגבלה היה לנו גם כן חיות,

(א) עיין בדעת תורה להגאון מברעזאן ז"ל בפתיחה להלכות טריפות שערי שלום את ו', מה שכתב דבר נכון מאוד לפרש דברי חז"ל (סנהדרין קו. וברש"י ד"ה מפני רפיון ידים) רפידים - שרפו 'ידיהם' מדברי תורה, עיין שם היטב.

(ב) עיין בזה"ק פר' אמור (צז.) עה"פ 'וספרתם', ובפרי עין חיים שער התפילין פרק יר"ד.

(ג) עיין בדרשות חתם סופר לשבועות (רצב:) שכתב דלדברי ר' יוסי דבו' בסיון נתנה תורה, ליתא לדברי מעשי ה' בדרש הפסוק 'יחיינו מיומים', כי היו ג' ימי פרישה, עיי"ש. אבל עכ"ז דברי רבינו ז"ל נכונים, כי נקט ב' ימים האחרונים מימי הפרישה, כי בה' בסיון אמרו 'כל אשר דיבר ה' נעשה ונשמע', כדפירש"י בפר' משפטים (כד, ד ד"ה וישכם), וצל"ח בפסחים הנ"ל (בהערה ל"ה), ובו' בסיון היה יום קבלת התורה במחשבה.

אבל באמת אפשר לדרוש גם על כל שלשה ימי הפרישה, דבשני ימי הכנה ופרישה היה השתוקקות של ישראל שיזכו שה' יחיה אותם בנתינת התורה ביום ו' בסיון, ואח"כ כשהגיעו ליום הזה, והוסיף משה יום אחד, וזכו לקבלת התורה במחשבה, היה בקשתם ביום הזה ש'יקימנו ונחיה לפניו', שנזכה לקבל התורה במעשה ובפועל והבן.

לעבוד את ה', רק נעשה מעשה המצוות המוטל עלינו אף צמעשה בחי' עמידה, ואז נשיג שלימות האמיתי, והבן.

כא. זמן מתן תורתנו. במטה משה (ס"ח תל) הקשה, למה לנו אומרים בשבועות 'זמן' מתן תורתנו, דבשלמא צפקס וסוכות שהם שבעה ימים נמשכים, לנו אומרים, זמן חרותנו, זמן שמחתנו, אבל בראש השנה ויום הכפורים שאינם אלא יום אחד, לנו אומרים, יום תרועה, יום סליחה, ושבועות גם כן אינו אלא יום אחד, ולא היה ראוי לומר אלא 'יום' מתן תורתנו, עיי"ש.

וי"ל דהנה המג"א צקי' תצ"ד (ד"ה קשה לי) הקשה דאיך לנו אומרים ציום חמשים לספירה 'זמן' מתן תורתנו, הלא התורה ניתנה ציום נ"א לספירה (ראה שבת פו-פו). וכבר הצאתי לעיל (צאות כ') דברי הקדושת לוי שתירץ דצאמת הוסף משה יום אחד מדעתו, ולפי דעת השי"ת כצ יכול רצה הקצ"ה ליתן התורה ציום נ' לספירה, וישאל היו מוכנים לזה, ואף שנשתנה

הדבר ע"י משה רבינו ע"ה, מ"מ כל הקדושות שהיו ראויות לצוא ציום הזה לא חזרו ריקס, על כן שייך לומר גם ציום הזה 'זמן' מתן תורתנו, כי הדבר נקצע צזמן, עכדה"ק. ומעתה נראה, דיש לנו שני זמנים על קבלת התורה, היינו ציום נ' לספירה שהיתה התורה ראויה לינתן אז, וציום נ"א שנתנה צפועל, וספיר שייך לומר 'זמן' מתן תורתנו, כי כח התורה הקדושה וקדושתה נקצעת צשני ימים, והבן.

ועל פי זה יש לפרש הענין שהוסף משה יום אחד מדעתו, דידוע דימי הספירה היתה הכנה שיתקדשו ויטהרו את עצמם, וכמו שהיה צימים ההם כן הוא צזמן הזה, כי כל ענינים שנעשים לישראל נקצע הדבר צזמן, וככל שנה ושנה נתעורר הדבר מחדש צעת צא הזמנים. ועיין במטה משה ס"ח תרל"א שכתב, למחרת קורין פרשת צחדש השלישי (שמות יט-כ) עד סוף הסדר, דאיתא צמדדש (פסיקתא פרק יב הוצא צילקוט פ"י יתרו רמז רע"א), אמר הקצ"ה לישראל, צני, הוו קורין את הפרשה הזאת צכל שנה ושנה, ואי מעלה עליכם כאילו אתם עומדים

לפני הר סיני ומקבלים את התורה, עכ"ל. ועיין בספ"ק קדושת לוי (פר' יתרו ד"ה ומשה עלה) דמי שמקדש ומטהר עצמו, זוכה לשמוע קולות וברקים כמו בסיני במעמד הנצח^א. ומשה רבינו ע"ה ראה כי עכ"פ לדורות הבאים, מחמת עול הגלות, לא יהיו ימי הספירה דיים להכנה לקבלת התורה, נמצא ללא יזכו מאומה בעת קבלת התורה, על כן התחכם משה רבינו ע"ה, להוסיף יום אחד מדעתו. וידוע כי כל דבר שימצא מאת הקב"ה לטובה אינו חוזר לריקנות (ברכות ז.), ויקבע הקדושה גם ביום החמישים, ויזריח ה' אור קדושתו בלבות בני ישראל, וממילא ליום מתר יהיו ראויים לקבל עליהם עול תורה, זאת היתה תכלית כונת משה רבינו ע"ה במה שהוסיף יום אחד מדעתו, והבין.

ואפשר דזה היה כונת רב יוסף דעביד עגלא תילתא

ביומא דעצרתא, ואמר אי לאו האי יומא דקא גרים כמה יוסף איכא בשוקא (פסחים סח:). ודקדקו המפרשים על אמרו 'האי יומא', מדוע לא אמר 'אי לאו מתן תורה' (ועיין מש"כ לעיל ד"ה באופן אחר יש לפרש). וי"ל דהנה איתא בסוף הוריות (יד.) רב יוסף סיני [ובש"י רב יוסף קרו ליה סיני, לפי שהיו משניות וברייתות סדורות לו כמתינתן מהר סיני], ואף שרב יוסף היה עניו גדול, מ"מ לא היה יכול להכחיש שהקב"ה חננו לאסוף הרבה ידיעת התורה"ק. אמנם הוא היה תולה הדבר המה שמשה הוסיף יום אחד מדעתו, ונקבע הקדושה ביום שקודם לנתינת התורה, על כן גם הוא נעשה מוכן מאליו לקבלת התורה שיהיה לו ג"כ חלק בתורה הקדושה. וזה שדקדק לומר 'אי לאו האי יומא' דייקא, שנדחה על יום אחד, 'כמה יוסף איכא בשוקא' שלא הייתי זוכה לכלום. אולם כעת

א) עיין לעיל בהג"ה אות ח'. – ולא אמנע מלרשום מה ששמעתי מב"ק מו"ז הגאון משאמלוויא ז"ע, שסיפר לו הרב ר' יוזפא [גאלדבערגער] זצ"ל, חתן הגה"ק בע"ה אך פרי תבואה מליסקא ז"ע, שפעם אחת בפרשת יתרו כשהסבו החסידים אצל שלחן רבם הקדוש הנ"ל, היה חסיד אחד מעיין בספ"ק קדושת לוי הנ"ל, ואמר שאין זה קול ממש רק כח הדמיון, ונשמע הדבר לאזני הרה"ק הנ"ל, וגער בו, ואמר: "קולות וברקים ממש, וגם אני יודע בטח שהוא כן...". פוק חזו גודל מדריגת הצדיקים.

נעשיתי מוכן על ידי קדושת השי"ת
שהזריח ציוס שמקודס, על כן יש
גם לי חלק בתוה"ק, והצנן.

תמונה ציוס דיצר ה' עמכס' (ס"ה ה,
טו). ויש לומר, דהנה בצרכת כהנים
צא המצוה להיות הצרכה פנים כנגד
פנים כאדם האומר לחצירו (סוטה
לח.) והוא משום דצאמת הצרכה

נשפע מכת העס הנצרכים לצרכה,
ומחמתן ומסיבתן עוזר להם השי"ת
להיות צרכתם עושה פירות. לכן
חס לא היה מהצורך שהעס ישפיעו

כב. פנים בפנים דיבר ה'
עמכם בהר מתוך
האש (דברים ה. ד). ולריך ציאוה,
דהלא נאמר 'כי לא ראתם כל

זו עיין בפפר העקרים מאמר ד פרק יט [וזה לשונו שם: "והנראה לי בזה הוא, שענין
הברכות אינו הגדת עתידות כלל, אבל הוא תפלה עם נתינת הכנה אל המקבל
שיחול השפע האלקי עליו, וזה שהשפעים העליונים ישתלשלו, וישפע על המקבלים
בהדרגות ואמצעיים, ובתנאי שיהיו המקבלים ראויים ועל יחס וסדור שמור, ושיהיו
עם זה מוכנים לקיבול השפע ההוא [כי אע"פ שהמקבלים ראויים לזה, אם אינם
מוכנים ג"כ לא ישפיע עליהם השפע האלקי כמו שנתבאר לעיל מאמר ג פרק יא.
הגהות עין שתול], ואם יפסק ההשתלשלות מאיזה האמצעיים, ולא יהיה היחס שמור,
או הסדר, או יהיה המקבל בלתי מוכן, יתבלבל השפע, או היחס, ולא יחול השפע
האלקי בהשתנות הסדר, ולזה צריך שיהיה במקבל הכנה כדי שיחול בו השפע ההוא,
וכשלא יהיה המקבל מוכן לקבל השפע האלקי, יוכן על ידי הנביא, או על ידי הצדיק,
או החסיד, ויהיה המברך אמצעי בהורדת השפע ההוא. וזהו ענין סמיכת היד שהיו
סומכין ידיהם המברכים על המתברכים לתת הכנה אל המתברך, שיקבל השפע או
הטוב ההוא, וכאילו החסיד או הצדיק המברך הוא הצנור להמשיך שפע האלקי על
ידו, כמו שמצינו בענין הנבואה שהיתה שורה על ידי הנביא על הבלתי ראויים אליה
ובלבד שיהיה קצת הכנה, אמר השי"ת למשה 'קח לך את יהושע וסמכת את ירך
עליו' (במדבר כז, יח)...

וזאת היתה הכונה בברכת כהנים את העם, כדי שיהיו אמצעים לחול השפע על
המתברכים כפי הכנת כל אחד מהם, והיו נושאים כפיהם בשעת הברכה שהוא כענין
סמיכת היד, והיתה ברכת כהנים לכלל ישראל או לצבור, לפי שהרבים יותר מוכנים
לקבל השפע מן היחיד, וזה שאי אפשר שלא יהיה בהם מי שיהיה בו הכנה לקבל
איזה שפע אלקי באמצעות הכהנים עכ"ל].

וע"ע בספה"ק ייטב לב פר' נשא (ד"ה א"י כה תברכו) מה שפירש בזה דברים
נחמדים. [וזה לשון קדשו: "להבין הטעם בהא דקיי"ל (סוטה לח: ובשו"ע קכח ס"ב),
כהן שאינו עולה לדוכן עובר בעשה, הוא דוקא כשהיה בבית הכנסת כשקורין

הנ"ל דהקצ"ה וישראל משפיעים זה לזה כזיכול, והבן.

בג. 'אנבי' ו'לא יהיה לך'
בריבור אחד נאמרו

(מדרש תנחומא פר' יתרו יא; ילקוט מהלים רמז תשפג). יש לפרש, דהנה כתיב (מהלים לה, טו) 'סור מרע ועשה טוב', וכתיב צירמיה (ה, ג) 'נירו לכם ניה, ואל תזרעו אל הקוצים', והכונה דמתחילה נריך לתקן מעשיו הרעים, וטוב יעבוד את ה' במצוות וצמעים טובים יא. אולם

לכהנים, אז היה יכול להיות פני הכהנים נגד אחורי העם, אבל כיון שהם משפיעים זה לזה, לכך נריך להיות פנים כנגד פנים. וכמו כן הוא צענין מתן תורה, דאחרי שקבלו ישראל את התורה, אף שהש"ת משפיע להם על ידי זה כל מיני שפע זרחה והללחה, עכ"ז גם ישראל צעבודתם נותנים כח כזיכול למעלה כמו שדרשו חז"ל (וזה"ק ס"ג: ע) על הפסוק 'תנו עוד לאלוקים' (סח, לה), שישראל מפרנסים לאזיהם שצמעים, לזה צא הרמז 'פנים צפנים דיצר ה' עמכם' לרמז על

'כהנים' כדכתיב (במדבר ו, כג) 'אמור להם', ומתרגם, כד ימרון להון, דאמירה וקריאה זו למה. והנראה לי על פי דמבואר בעקרים מאמר ד פרק יט, דענין ברכת כהנים וברכת הצדיקים היינו, שהם יהיו אמצעיים לחול השפע על ידם על המתברכים כפי הכנת כל אחד ואחד, וכמו כן הוא ענין סמיכת יד, עיי"ש.

וידוע הא דכתיב (שמות כ, כא) 'בכל מקום אשר אזכיר את שמי אבוא אליך וברכתיך', ופירש התרגום, בכל אתר די אשרי שכינתי לתמן אשלה ברכתי לך ואברכינך. וידוע מה דכתיב (ישעיה נו, טו) 'אשכון ואת דכא ושפל רוח', וכתיב (משלי טו, ה) 'תועבת ה' כל גבה לב', א"כ יחשוב בעצמו שהוא כלי וצינור להשפיע שפע ברכה על ידו אין לך גיאות יותר מזה ואינו ראוי להשראת השכינה, ושוב אין מקום לברכה לחול, לזאת היתה מחכמת התורה שהחזן הש"ץ יקרא לכהנים לברכם, וכאילו הוא הנבחר מאת כל קהל ישראל להסמיך את הכהנים לברך את ישראל, ולא מידם של כהנים היתה זאת, כי אם מיד הקוראים להם לברכם, וכדמצינו (ברכות לב). במשה רבינו שאמר לו הקב"ה, כלום נתתי לך גדולה אלא בשביל ישראל, היינו בזכות ישראל כדאיתא במפרשים. וזה הטעם שאינו עובר הכהן כי אם כשיקראו לו 'כהנים', דאז הוא מוסמך לברך מאת בני ישראל, אבל בלא קריאה אם עולה מעצמו נראה כאילו סובר בדעתו שהוא ראוי לברך, וזה ענין גיאות המסלק השכינה ואיך יהיה ביכולתו לברך, כן נראה לי הטעם בזה עכ"ל"ק].

מא כן פירשו התוספות בפסחים (קז: ד"ה נירו).

לתקן כנ"ל, אצל לפעמים אי אפשר לעשות כן כנ"ל, משום הכי דדיבור אחד נאמר, דמקודם יעבוד את ה' במלכות עשה, והתיקון יבא באותה שעה, והבן.

בר. בווה"ק פרשת יתרו (עמ:)
 דכל המזלות אין להם פה ולשון, חוץ ממזל תאומים. ועיין בספר מדבר קדמות (מערכת מ אות מא) מה שפירש צוה. ויש לפרש דבא לרמוז דלא נצרכא הפה ולשון רק להגות צמורה הקדושה, כדרש חז"ל (חולין פט.), מה אומנתו של אדם בעולם הזה, ישים עצמו כאלם, חוץ מדברי תורה שנאמר (נח, ז) 'דק תדברון', לכן צמודה הזה שניתן בו התורה, יש צמולו פה ולשון, ולא בשאר המדשים^ב, והבן.

צדור השפל הזה אם יתנהג כן אז כמעט אין תקנה, דתמיד ישאלו היצר דעדיין לא גמר התיקון, וכמו שפירשו^ב אל תאמר כשאפנה אשנה (אבות פ"ג מ"ד), שהוא מלשון 'ואנכי פניתי הבית' (בראשית כד, לא), היינו כשאפנה מקודם מהעצירות שבידי ואעשה תשובה, אז אשנה, כי שמה לא תפנה, ונמצא בטל תמיד מתורה. וצאמת נריך האדם לעבוד את ה' צמורה ומלכות ומעשים טובים, וצוה בעצמו מתקדש לתקן מעשיו דבעת שנמצאה הקדושה מתעורר בתשובה, כי מעט מן האור דוחה הרבה מן החושך. והנה 'אנכי' הוא השורש של כל מלכות עשה, ולא יהיו לך הוא השורש של כל מלכות לא תעשה (מהרש"א מכות כג: ד"ה תרי"ג), וצאמת הלא תעשה קודם, דמקודם נריך

(מב) בהקדמת ספה"ק דרך פיקודיך, עיי"ש מה שכתב בענין זה בארוכה.

(גוג) ועיין בספה"ק זרע קודש פר' בא (ד"ה ומ"ש למען שיתי) שכתב, דעל כן התחילו חז"ל התורה שבעל פה במ"ם פתוחה 'מאימתי', וסיימו במ"ם סתומה בתיבת 'בשלוש', כי מ"ם פתוחה מורה על הדיבור, שכשאדם פותח פיו לדבר אות מ"ם, כל זמן שלא סתם את פיו לא גמר אמירת אות מ"ם, שהאות אינו נגמר בדיבור רק גם בסתימת פיו, ולכן מ"ם גימטריא פ' רומז לפה, ולכן פתחו ז"ל את המשניות במ"ם פתוחה שבזה תפתח פיך, וסיימו במ"ם סתומה, לומר שאחר שסיימת דברי תורה, סתום פיך עכ"ל"ק ודפח"ח ושי"י.